

[Indenrigsministeren.]

som hun skal aflægge hos barselpatienten efter fødslen, de såkaldte tilsynsbesøg.

Idet jeg i øvrigt henviser til de udførlige bemærkninger, der ledsager lovforslaget, vil jeg gerne afsluttende anføre, at der under behandlingen af det lovforslag, der ligger til grund for loven om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v., fra alle sider i dette høje ting var enighed om, at der burde gøres mest muligt for at forhindre uønskede svangerskaber og derigennem nedsætte antallet af aborter — legale såvel som illegale.

Det er min opfattelse, at man ved i overensstemmelse med svangerskabskommissionens og seksualoplysningsudvalgets forslag at give adgang til en gratis helbredsundersøgelse hos en læge efter enhver fødsel eller abort vil have mulighed for i betydelig grad at nedsætte antallet af uønskede svangerskaber.

I denne forbindelse må det tages i betragtning, at flertallet af aborter ikke, som man måske kunne tro, forekommer i tilfælde af graviditeter som følge af uægte-skabelige forbindelser, men hos gifte kvinder, der i forvejen har flere børn. En gennemførelse af lovforslaget vil givetvis skabe gode muligheder for netop at få denne kreds af kvinder i tale, før de uønskede svangerskaber opstår.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Else-Merete Ross): I skrivelse af 6. oktober d. å. anmoder folketingsmand Finn Poulsen om orlov på grund af sygdom, og i sit møde den 20. denne måned har det høje ting meddelt den ønskede orlov samt vedtaget at indkalde stedfortræderen.

På den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede liste findes som første stedfortræder for partiet venstre i Svendborg amtskreds opført gårdejer Chr. Nybo Jacobsen, der i skrivelse af 20. d. m. har meddelt, at han er villig til midlertidigt

at tage sæde i folketinget i anledning af den nævnte orlov.

Udvalget til valgs prøvelse har herefter holdt møde, og efter at have gennemgået stedfortræderlisten og de øvrige dokumenter indstiller udvalget enstemmigt, at gårdejer Chr. Nybo Jacobsen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra den 20. d. m. at regne.

Udvalgets indstilling om godkendelse af gårdejer Chr. Nybo Jacobsen som midlertidigt medlem af folketinget fra den 20. oktober d. å. vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 93, 171 og 245).

Forhandlingen genoptoges.

Peter Nielsen: Sensationen ved denne åbningsdebat skulle være afsløringen af den nye VR-plan. Jeg udtalte i tirsdags, at vi ville ikke vente på den i nervøs ophidselse. Der har jo heller ikke været noget at være nervøs over, endnu mindre at hidse sig op over. Ingen havde vel heller ventet, at man blot ved nogle få samtaler skulle skabe noget nyt i dansk politik, skabe den nye liberale midterblok, men det kommer måske. Foreløbig kniber det jo mest med det liberale, men der kan det ærede medlem hr. Niels Westerby og vi måske hjælpe lidt til til sin tid.

Indkomstpolitik må det dog være lidt farligt for en liberalist at beskæftige sig med. Vi skal have finanspolitik i et land, og vi kan og bør også beskæftige os med, hvordan landets produktion fremkommer, og hvad den bliver brugt til, men egentlig indkomstpolitik — skal vi liberalister ikke være lidt forsigtige med den? Frie indkomstdannelser for hele befolkningen må dog være liberalisme, og samfundet bør blot gribe regulerende ind. Det kan i hvert tilfælde aldrig blive sådan, at den ene halvdel af befolkningen ved dom skal have lagt loft over sine indtægter, mens der er frit slag for alle andre. Dette måtte jo medføre, at man måtte

[Peter Nielsen.]

gå over til avance- og prisstop med meget mere efterhånden, og vi kunne så komme ud i tilstande, ingen ønsker eller kan være tjent med.

Det er jo egentlig ejendommeligt, at dette skulle være det første barn, som blev følgen af dette liberale ægteskab. I det hele taget var det vel ikke egentlig liberalismen, der prægede det ærede medlem hr. Poul Hartlings tale; det var, ligesom der blev rettet bebrejdelser mod regeringen, fordi den ikke ville styre efter en dogmatisk kagebog, uanset hvordan verden og samfundet i øvrigt ændrer sig. Der blev talt sarkastisk om, at så gik man den ene vej, og så den anden vej, altså ligesom man synger om i denne her skomagerpolka. Ja men vil man da, at det hele skal stivne i visse former? Man må dog tværtimod være i bevægelse, altid være parat til at handle. For at rette mig efter det ærede medlem hr. Poul Møllers opfordring til at tale dansk her i folketinget vil jeg udtrykke det således, at der jo altid må være en vis fleksibilitet til stede.

Det med først den ene vej og så den anden vej, det kender det ærede medlem hr. Poul Hartling da også selv, selv om jeg ikke ligefrem vil beskyldte ham for at være politisk danselærer: først hen og forsikre de konservative om samme gamle ubrydelige venskab, så hen og forhandle lidt med de radikale, så hen og kysse de konservative lidt på kinden igen, så hen og forhandle med de radikale og så fremdeles. Det ærede medlem er da også fleksibel ligesom vi andre.

Nå, men nogen egentlig klaring i dansk politik vil denne debat vel næppe bringe. VR-historien har jo ikke bragt nogen sensationer, og de ærede medlemmer hr. Poul Møller og hr. Aksel Larsen har som sædvanlig ud fra hver sine motiver på samme stereotipe måde kørt skytset i stilling over for regeringen. Men der skal jo regeres her i landet, og det vil der også blive, og der bliver vel mulighed for i indeværende folketingsår at skabe flertal for en ansvarlig lovgivning.

Det er det frie liberalistiske samfund med den frie indkomstdannelse, der skal lovgives for. Slår dette frie samfund for mange skævere, må det være folketingets og regeringens opgave at justere herpå, og det har man midler til, hvis viljen ellers er til stede.

Man har skrevet et sted, at jeg ved denne åbningsdebat har truet med mere kreditstramning og højere rente, hvis man ikke vil gå med til højere skatter. Det er ikke rigtigt. For det første er jeg et stiltørdigt og fredeligt menneske, der aldrig giver mig af med at true, og for det andet må jeg tillade mig at gøre opmærksom på, at justerer folketinget det ikke, så kommer det hele jo af sig selv; kreditstramning og høj rente er jo for så vidt ikke noget, man sådan pludselig vedtager, det kommer af sig selv i det frie kapitalistiske samfund, hvis der bruges flere penge, end der tjenes.

Det er jo ikke staten som sådan, der har problemerne. Statsfinanserne er i den fineste orden. Væsentlige beløb er afdraget på statsgælden og optræder vel nu hovedsagelig som investeringer i den private sektor. Mens statsgælden blot for 10 år siden var 33 pct. af årets nationalprodukt, er den nu nede på 9,9 pct. Den danske stat er ikke et fallitbo, hvis økonomi er kørt i grøften. Det er den private sektors økonomi ej heller, men det er her, skæverne til tider bliver slået. Man kan jo more sig med at give en socialdemokratisk regering skylden, men det er den, der sammen med folketinget skal rette skæverne op, og så skal vi somme tider den ene vej og somme tider den anden vej. Forskellige midler skal til de forskellige tider bringes i anvendelse, men det finder vi nu nok ud af. Velstandssamfundet skal styres og videreudvikles. Der er opgaver nok i det også. Restfattigdommens og bolignødens problemer er ikke løst endnu, men grundlaget herfor er, at vi herinde til enhver tid kan justere og justere på den rigtige måde.

Poul Hartling: Må jeg begynde med et par formelle betragtninger. Det er som bekendt en fast regel her i folketinget, at man kritiserer ikke formanden, og man diskuterer ikke med formanden. Jeg håber, at det ikke strider imod god skik, at jeg komplimenterer formanden. Jeg føler i alle fald trang til at takke for en god tilrettelæggelse af denne åbningsdebat. Vi har da heller ikke spildt tiden. I går havde vi møde fra 9³⁰ til ca. 18, og det forekommer mig selv for de utrættelige at kunne være langt nok. Jeg synes, at formanden har tilrettelagt dagsordenen i disse dage på upåklagelig vis, og jeg siger

[Poul Hartling.]

det i anledning af den højtærede statsministers noget ejendommelige bemærkninger i går.

Til det mere formelle hører også, hvad der blev sagt om åbningstalen, denne vanskelige tale, som statsministeren sagde. Den højtærede statsminister sagde, at han såmænd ikke ville søge at forsvare åbnings-talen, og at han modtog kritik med et åbent sind. Det var nu ikke mere åbent, end at han alligevel forsvarede talen i mange minutter med en række betragtninger og til sidst også med en opremsende ny gennemgang af talens disposition. Forsvaret for åbningstalen endte med et ord om, at åbningstalen er jo et politisk dokument, der skal stå kamp om. Det er da et synspunkt. Sagen var imidlertid, at der stod ingen kamp om den åbningstale. Enhver, der har fulgt debatten tirsdag og onsdag, vil vist give mig ret i, at den tale stod der ingen kamp om, den blev lagt til side.

Jeg har endnu en bemærkning til den form, som den højtærede statsminister gav sin svartale i går, nemlig den, at jeg synes, hans polemiske afsnit er helt uimodståelige. De følger den samme taktik som drengene i skolegården, der siger: „Æh, bæh, det kan du selv være!“ Når det går højt, så hedder det i skolegården: „Alt, hvad du siger, er du selv!“, og det slår enhver modstander ud. „Regeringen er træet.“, sådan er der sagt på et møde ude i landet, og den højtærede statsminister svarer her i folketinget: „Er det ikke snarere oppositionen, der er træet?“ Jeg påstår, at regeringen er afhængig af LO. Svaret er: „Er venstre ikke afhængig af landboorganisationerne?“ Jeg foreslår, at vi lader det ping-pong spil ligge. Det fremmer jo ingen sag, at vi vrænger ad hinanden. Det ville ikke være så vanskeligt for mig over for en lang række af de kritiske ord, som den højtærede statsminister var så venlig at ofre på mig, at finde frem til nogle svar i retning af, at han er jo ikke selv bedre, men den form for debat fører ikke til klarlæggelse af noget.

Se, det spørgsmål om at være afhængig af en bestemt organisation er ikke noget ligegyldigt spørgsmål. Det rækker langt ind i spørgsmål om folkestyrets eksistens og leveform, om forholdet mellem det folkevalgte styre og de stærke interesseorganisa-

tioner. Det er naturligt, siger statsministeren, at socialdemokratiet varetager arbejdernes og funktionærernes interesser. I sin tale fik han også et øjeblik sat lighedstegn imellem socialdemokratiet og lønmodtagerne. Det klang næsten, som om det var en valgtale; det var det måske også.

Jeg vil først sige, at min kritik går ikke ud på, at der sidder folk fra LO i regeringen eller iblandt socialdemokratiets folketingsmænd, selvfølgelig ikke. Det er vælgernes sag, hvilke enkeltpersoner de vil sætte ind i tinget, og det er statsministerens sag, hvem han vil vælge til ministre. Han må jo tage dem, han synes om, og det er jo rørende at se ham stå heroppe og glæde sig over hele energibundtet. Min kritik går derimod ud på, at regeringen for ensidigt lader sig lede af LO, og det, forekommer det mig, er synligt for alle. Der er også en organisatorisk forbindelse mellem LO og socialdemokratiet og mellem LO og den socialdemokratiske folketingsgruppe.

Så kommer vi til det tordnende argument, at i venstre sidder jo Landbrugsrådets præsident, og det er vel akkurat det samme. Nej, det er det ikke. Det kan ikke være forkert, at folk af forskelligt erhverv og også folk fra ledelsen af forskellige organisationer bliver valgt til folketinget. Det gælder i alle grupper, formænd fra fiskerierhverv, fra handels- og håndværkerorganisationer har også siddet i venstres gruppe, og der er mange parallelle eksempler her i tinget, og det er i sin orden. Det er jo vælgerne, der må bestemme, hvem de vil vælge. Men vi har ikke i venstre nogen organisatorisk forbindelse med nogen erhvervsorganisation. Der sidder ikke i venstres hovedbestyrelse fødte medlemmer fra bestemte organisationer; der deltager ikke i vore gruppemøder andre end dem, der hører gruppen til.

Men det helt afgørende er jo naturligvis, om der føres en ensidig politik. Det forekommer mig som sagt at være tilfældet, idet vi har set, at regeringen er for ensidig. Jeg synes, vi har set det ofte, og vi har hørt det ofte, måske klarest udtrykt i nogle sætninger af Hans Rasmussen — tidligere æret medlem, fremtrædende LO-leder og næstformand i socialdemokratiet — når han siger omtrent sådan, at det, vi ikke kan nå i LO ad faglig vej, det når vi i socialdemokratiet ad politisk vej. Jeg ved ikke,

[Poul Hartling.]

hvordan den højtærede statsminister har det, når Hans Rasmussen siger det, men det irriterer ham øjensynlig, når jeg siger det. Nu må socialdemokratiet jo identificere sig med LO, hvis de vil, men så må de også kunne tåle at høre, at vi siger det, og jeg mener, at det er en uheldig ting — sådan ser jeg på det — at et parti gør sig lig med en bestemt stand eller en bestemt klasse.

Ja, siger den højtærede statsminister, men hvordan er det så med venstres politik? Hvordan er det med venstres forhold til landbrugspolitik? Det er rigtigt, at en stor del af den danske bondestand har følt sig repræsenteret af venstre, fordi mange danske bønder igennem generationer har været liberalt og frisindet indstillet. Det er også rigtigt, at vi i venstre interesserer os varmt for landbruget og for alle landbrugets forhold, og vi synes såmænd ofte nok i praktisk politik, at vi står lidt for ene med det. Men det er ikke det samme som, at venstre fører en ensidig landbopolitik. Jeg vil på det bestemteste afvise dette. En politik for helheden, en politik for hele befolkningen, det er liberal politik.

Jeg vil hævde, at venstres landbrugspolitik ikke er en ensidig standspolitik, men en politik ud fra helhedens og rimelighedens synspunkt. Vi kæmper for en retfærdigere skattepolitik, så at man f. eks. kommer bort fra skat på dyrket jord, for det er ikke rimeligt at beskatte et bestemt erhvervsproduktionsmiddel. Vi kæmper for en mere liberal jordlovgivning, fordi den hidtidige lovgivning jo ligefrem har lagt sig i vejen for en omlægning af landbrugets struktur, som erhvervet må gennemføre i disse år. Vi ønsker at lette generationsskiftet og sørge for, at overdragelse fra landmand til landmand ikke skal hindres af særlig indkomstskat. Vi anser det stadig væk for noget umisteligt at sikre rimelige kår for landbruget, sådan at dansk jord stadig kan blive dyrket; både økonomisk, men også folkeligt tror jeg at dette betyder noget afgørende vigtigt for hele landet.

Ja men er det da ikke en ensidig landbrugspolitik, siger den højtærede statsminister, når venstre i foråret foreslog 190 mill. kr. ekstra til landbruget? Må jeg minde om, at tjenestemændene fik deres løn forbedret i vinteren 1964-65, og det var vi enige om herinde, sådan at rapporterne fra det økonomiske råd regnede med, at det betød en lønstigning på 20 pct. Må jeg minde om, at praktisk taget alle andre lønmodtagere fik deres løn sat op i foråret 1965, således at det økonomiske råds formandskab tør sige, at lønstigningen i 1964-65 er blandt de største, der har fundet sted i noget år siden den anden verdenskrig.

Landbrugets gennemsnitsindkomst har i en række år været meget beskeden og kun svagt stigende, og det er vel ikke overdrevet at sige, at i forhold til arbejdsindsatsen og arbejdstimernes antal hører den danske landbruger til de lavtlønnede i samfundet. Når jeg siger en række år, kan jeg henvise til det økonomiske råds formandskabs redegørelse fra den 25. februar 1963, hvoraf man kan se, at det opgør den gennemsnitlige lønstigning fra 1955 til 1961 til 62 pct. og den såkaldte restindkomst for alle andre grupper til 52 pct.; men for landbruget er restindkomsttallet — og det er det, det her drejer sig om — 23. Selv om høsten i 1964 var god og rettede noget op på situationen, så er der stadig ingen tvivl om, at landbruget, der først og fremmest må bære vanskelighederne ved den markedssplittelse, vi har i Europa, har haft den mindste indkomstfremgang.

På baggrund af den indkomststigning, som i fjor og i foråret tilfaldt alle andre grupper, måtte det virke udfordrende, at regeringen foreslog at nedskære landbrugsstøtten med 100 mill. kr. Venstre foreslog den sat op med 190 mill. kr. ud fra et lighedssynspunkt og ud fra den betragtning, at det er i hele samfundets interesse, at vi kan få gode fødevarer til en rimelig pris — og det får vi i Danmark — at dansk

[Poul Hartling.]

jord må dyrkes, og at det sker ud fra familiebrug. De 190 mill. kr., som vi foreslog, og som vi stod alene med eller næsten alene med, fordelte sig med 150 mill. kr. til dispositionsfonden, 10 mill. kr. til rationalisering af slagterier og 30 mill. kr. til mejeribrugets markedspleje. Ud fra et helheds synspunkt kan det være rigtigt, at samfundet støtter et erhverv, der uden egen skyld må bære vanskeligheder. Det vil være dyrt for samfundet, for hele samfundet, hvis vi får et forarmet eller utidsvarende landbrug.

Det samme synspunkt kan komme i anvendelse, når andre erhverv er i vanskeligheder, hvad enten det gælder fiskeri-erhvervet eller industriarbejdsløshed, eller hvad man vil nævne. I en tid, hvor vi har fået et hastigt stigende omkostningsniveau, der også skal bæres af et eksporterhverv, der rammes af svigtende priser på de udenlandske markeder, ja, som må opleve, at hele markeder lukkes, da er det ikke en ensidig standspolitik, at det samfund, hvis levefod stiger med, for sin egen skyld støtter et sådant erhverv.

I forbindelse med min anklage mod regeringen for at være for ensidigt dirigeret af LO må jeg måske sige et par ord til den højtærede finansminister. Jeg stillede ham i forgårs nogle spørgsmål om afskrivningsreglerne; jeg tror, han misforstod dem, for han svarede i går i den retning, at vi skulle se at finde frem til en retfærdig skatteordning, en rimelig skatteordning og en lighed for loven, og vi skulle se at komme ud af tilstande, hvor halvdelen af befolkningen betaler skat efter sin indkomst og den anden halvdel mere eller mindre legalt unddrager sig det. Sådant omtrent blev der vist sagt. Jeg tror nu ikke, han skulle have sagt det. Jeg synes, det havde været værdigere og mere i synklang med hans høje embede, om han havde undladt at bidrage til en urigtig agitation, om han havde sagt, at afskrivningsreglerne har været til uvurdelig gavn for hele samfundet, og at misbrug er det unormale. Man kan let opvække misundelse, og det er ikke særlig prisværdigt, men direkte forkasteligt bliver det da, når det er en ansvarlig minister, der gør det på et alt for løst grundlag. Skal vi virkelig tro på, at socialdemokratiet i årevis har

villet rette på grove uretfærdigheder i skattelovgivningen, men uvillige regeringspartnere, og så naturligvis venstre og de konservative, har hindret det i det? Lighed for loven! Er det virkelig den højtærede ministers mening at ville hævde, at hans parti er alene om at ønske det?

Under hele denne udvikling, som jeg også synes klang lidt af valgtale, glemte han imidlertid at svare på det, som jeg spurgte om. Vi skulle ikke puste problemet op, sagde han. Det forekommer mig, at det er Aktuelt og LO, der har pustet det op. Vi skulle se at komme ned på jorden, sagde han. Skal vi så hernede på jorden gentage, hvad jeg spurgte om, og så håber jeg, at jeg kan få et svar på det. Jeg sagde:

„Nu er der ingen, der kan have noget imod en undersøgelse af reglerne“

— jeg har jo heldigvis fået fortrykket, det er sp. 118 —

„nu er der ingen, der kan have noget imod en undersøgelse af reglerne, og kan man på en fornuftig måde fjerne misbrug, er venstre selvfølgelig ikke modstander af det.“

Så sagde jeg, at et så unuanceret bombardement imod afskrivningsreglerne, som vi har set i regeringsbladet, medens vi overvejer en åbningstale, der i øvrigt intet røber om, hvad regeringen vil bringe i anvendelse, må gøre det nødvendigt, at vi her i folketinget får at vide, om regeringen er enig med Aktuelt og med LOs sekretær.

Jeg har nok hørt, at der er sagt forskelligt rundt omkring, men jeg synes da, at når det står i regeringsbladet den 12. oktober, at afskrivningsreglerne koster statskassen 4-5 milliarder om året, og når LOs sekretær næste dag skriver, at hvis man effektiviserede afskrivningsreglerne, kunne man undlade andre nye indtægter til statskassen, synes jeg, det er rimeligt her fra dette sted at spørge og også rimeligt at vente svar på spørgsmålet, at spørge, om den højtærede finansminister er enig med bladet i disse tal, om han er enig med bladet i, at disse kolossale beløb unddrages statskassen, om han er enig med LOs sekretær i, at effektiviseringen af disse regler kan træde i stedet for andre metoder til at skaffe staten indtægter. Jeg beder altså om at få et svar i anden omgang.

[Poul Hartling.]

Jeg vender tilbage til den højtærede statsminister, som ville forklare mig, at regeringen jo ikke havde været ubeslutsom. Den havde fremsat mange forslag og f. eks. da også fremsat forslag om kildeskat. Og statsministeren sagde, at oppositionen skylder os svar på, hvad den vil. Forslagene er der; hvem er det, der hindrer deres gennemførelse, sagde statsministeren, det gør oppositionen. Har vi da et flertal? Kan vi hindre forslagernes gennemførelse? Hvis det er sandt, så har regeringen jo ikke flertal for sin politik. Har jeg så ikke ret i, at regeringen vil sidde, men at den vil give oppositionen skylden? Den højtærede statsminister må jo nok have opfattet efterhånden, hvad oppositionen, i hvert fald den del af den, som jeg har med at gøre, mener om kildeskat. Det er da umuligt andet. Men det får da mig til at spørge: vil regeringen gennemføre kildeskatten med socialistisk folkepartis stemmer? Det kan den højtærede statsminister svare på med et enkelt ord.

Et andet spørgsmål, som statsministeren lagde megen vægt på, var en værdifast pensionsordning for alle, og han sagde, han syntes, oppositionen — jeg takker for rådet — skulle interessere sig lidt for socialdemokratiets tanker herom. Se, det at skaffe en ordentlig pensionsordning for alle ældre medborgere tror jeg egentlig alle partier her i salen gerne vil være med til. Det vil vi da gerne. Så god som muligt. Og til alle ældre og altså ikke til bestemte udvalgte grupper i befolkningen, sådan som ATP er blevet gennemført. Men det er jo altid bedst at vide, hvad grundlag man står på.

Allerede forud for valget i fjor, altså i september 1964, talte statsministeren om denne pensionsordning, men der er jo ikke kommet noget forslag derom. Hvis jeg ikke tager fejl, sidder der et udvalg og arbejder med disse ting. Jeg spørger, om statsministeren har adgang til et materiale fra dette udvalg. Hvis han ikke har det, er det så ikke for løst bare at slynge det ud nu igen ligesom forud for det sidste valg? Og hvis der er et materiale, skulle det så ikke stilles til folketingets rådighed? Man kunne få det indtryk, at disse planer bare skal være til agitationsbrug; hvis der virkelig er hold i dem, må man bede om, at regeringen vil komme med et forslag eller i hvert fald med

det materiale, som er baggrund for statsministerens tale om disse ting.

Den højtærede statsminister beskæftigede sig en del med samtalerne, som er ført mellem venstre og det radikale venstre. Der er jo kommet særdeles fornuftige ting ud deraf, sagde han. Men hvad gav han egentlig tilslutning til? Vil han være med til en ansvarlig indkomstpøolitik, bl. a. i forbindelse med overenskomstforhandlinger? Det er jo sket, sagde statsministeren; det økonomiske råd angav i fjor en ramme, og når indkomstpøolitikken alligevel slog fejl, var det af andre årsager. Rigtig godt har den højtærede statsminister nu ikke hørt efter — han har vel ikke været træt, men måske ikke hørt det — for vi talte ikke om rådet, men om regeringen, og i fjor fastlagde den ansvarlige regering netop ikke en ramme. Nej, regeringen var tavs og passiv og sagde, at den måtte være det; det var mest realistisk, sagde den dengang siddende finansminister. Det andet om indkomstforskydning eller -udvikling af andre årsager er jo et spil om ord, for om indkomstekspløtionen sker i de generelle forhandlinger eller på andre steder, er i denne forbindelse underordnet; fejl gik det i alle fald.

Se, dette er ikke et angreb på lønmodtagerne, sådan som den højtærede statsminister godt vil give det udseende af, for der er ingen af lønmodtagerne, der har haft gavn af disse indkomstekspløtioner. Det kom jo i virkeligheden også frem, for forbrugsstigningen, sagde statsministeren, har været 3,5 pct. og ligger inden for de rammer, der svarer til produktionsstigningen, og statsministeren sagde det med en vis stolthed. Det er altså, hvad lønmodtagerne har fået ud af hele den rundtur. De store indkomststigninger har ikke givet plads til mere end 3,5 pct. forbrugsstigning, men hvad har de ikke kostet samfundet? Havde det ikke været bedre, om vi havde undgået hele turen eller i hvert fald ikke var kørt så langt ud for at skulle hentes så langt hjem igen? Det havde været bedre for lønmodtagerne, og det ved alle lønmodtagere godt. Det havde været bedre for selvpensionisterne, det havde været bedre for erhvervslivet, det havde været bedre ikke mindst for det eksportende erhvervsliv, det havde været bedre for hele samfundet. (Statsministeren [J. O. Krag]:

[Poul Hartling.]

På hvad måde?). Statsministeren ved udmærket godt, at det er bedre at begrænse de stærke lønstigninger, sådan at man ikke kommer ud med alt det, man bagefter skal kræve ind igen. Det var netop det, det ærede medlem hr. Baunsgaard så udmærket redegjorde for i forgårs, da han talte om indkomspolitikken. Jeg spørger altså: hvad gav statsministeren tilslutning til? Ikke til noget af det, så vidt jeg kunne høre. (*Statsministeren* [J. O. Krag]: Med hvilke midler?). Nu skal jeg holde min tale, og så skal statsministeren få ordet bagefter; det tror jeg alle er bedst tjent med.

Hvad gav statsministeren egentlig tilslutning til? En bedre pristalsordning? Ikke med et ord. Et organ til at vurdere tjenestemandslønningerne? Heller ikke et ord om det. Et beredskab på arbejdsmarkedet? Nej, det vendte statsministeren sig imod. Om de tanker, som det ærede medlem hr. Baunsgaard og jeg i øvrigt førte frem, sagde den højtærede statsminister, at det var jo regeringens politik. Nå, er det det? Det har vi såmænd ikke mærket så meget til.

F. eks. fik vi i fjor på venstres initiativ nedsat et investeringsudvalg, og der blev fremlagt et 3 års anlægsbudget. Det blev liggende en måned; så trak man det tilbage igen, og siden har vi ikke fået noget. Hvordan skal folketinget kunne få gavn af dette udvalg f. eks. for det kommende finansår, hvis regeringen ikke vil samarbejde med udvalget ved at lægge materialet frem? Det var noget af det, vi pegede på. Kan vi få det gennemført, vil vi være glade for det, for det vil give et bedre stykke arbejde.

I øvrigt mente den højtærede statsminister, at jeg havde haft to særlige motiver til at opfordre til disse samtaler mellem det radikale venstre og venstre.

Det ene motiv, sagde statsministeren, var, at jeg skulle have villet forhindre dannelsen af det nye parti. Jeg har opfordret til liberalt samarbejde, jeg har foreslået, at vi skulle forsøge at skabe en fælles liberal politik, men jeg har ikke drømt om, at jeg kunne hindre dannelsen af et nyt parti — alene af den grund, at jeg var sikker på, at det parti ville blive dannet under alle omstændigheder. Det har jeg ingen indflydelse på, og det har jeg ikke ønsket at blande mig i. Folk må danne de partier, de

vil og kan. Men det er egentlig et stærkt stykke, at den højtærede statsminister debatterer på den facon. Skønt han intet har at bygge på, skyder han ganske roligt dette motiv ind i min opfordring, hvorefter han triumferende siger, at det er mislykkedes, for partiet blev jo dannet.

Mit andet motiv, sagde statsministeren, var, at jeg ville vælte regeringen. Det er rigtigt. Det vedkender jeg mig. Det vil jeg forfærdelig gerne. Det er også mislykkedes, siger statsministeren, for vi har jo ikke fået nogen anden regering. Nej, det har vi ikke — ikke endnu. Ordet mislykket er altså ikke det rigtige ord. Når man begynder at bygge et hus, kan man ikke sige, det er mislykket, fordi man ikke kan holde rejsegilde den første dag. Vi har lagt grunden, og vi agter at bygge videre.

Jeg noterede mig, at den højtærede statsminister sagde, at en yderligere pengeop-sugning af størrelsesordenen 400 mill. kr. ikke er ønskelig. Det var jo noget nyt. Det har ellers været ønskeligt i foråret. Jeg skal lige love for, at da var det ønskeligt. Det var også ønskeligt den 11. august, da statsministeren udtalte sig til pressen. Stakkels Peter Nielsen og stakkels alle de socialdemokratiske agitatorer, som til denne dag så trofast har kæmpet for dette kasseoverskud. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen var endda så nidkær i tjenesten, at han smækkede ekstra 800 mill. kr. oveni. Det er nu ikke sådan at være ordfører for den regering.

I forgårs havde den ærede ordfører hr. Peter Nielsen fundet sådan en god måde at sige det på. Han sagde nemlig, at hvis han skulle vælge imellem højere skatter og arbejdsløshed, valgte han skatterne. Nu er de skatter ikke ønskelige, siger statsministeren. Hvad har man så valgt?

Den højtærede udenrigsministers betragtninger kan jeg stort set anerkende. Han sagde, at vi måtte ønske fællesmarkedet i gang igen, at det var i både fællesmarkedets, EFTAs og Danmarks interesse, at motoren i det europæiske samlingsarbejde kom i gang igen. Jeg er ganske enig med ham.

Det kan vel næsten være et svar også til den højtærede statsminister, der spurgte, om jeg ikke ville revidere venstres markeds-politik. Jeg kan desværre ikke imødekomme ham på dette punkt. Jeg må tværtimod

[Poul Hartling.]

opfordre regeringen til at møde hele den markedspolitiske udvikling med en større åbenhed. Jeg synes, at regeringen i denne sag er belastet med fordomme, og det kan ikke undgå at vække bekymring. Ved en fordom forstår jeg en forudfattet mening; der ikke påvirkes af nye kendsgerninger eller nye træk i udviklingen, og når den højtærede statsminister blot erklærer, at dansk tilslutning til fællesmarkedet forud for en engelsk tilslutning vil rejse flere problemer, end den vil løse, er det både flot sagt og udokumenteret. Finder regeringen ikke, at det tidspunkt må nærme sig, da man sagligt og fordomsfrit tager vor nuværende markedspolitik op til prøvelse?

Jeg deler ganske den højtærede statsministers opfattelse af, at vi må håbe på en bred europæisk løsning, og jeg synes, det var lidt af en tilsnigelse, når han ville give det udseende af, at venstre ikke interesserer sig for denne løsning. Vi betragter det som den eneste fuldt tilfredsstillende, hvilket vi ofte har sagt. Det lader dog åbenbart vente på sig, og det er denne ventetid, der fylder os med den dybeste bekymring. Jeg synes, det har krav på grundig overvejelse, om vi skal opretholde det standpunkt, at vi først vil søge ind i fællesmarkedet, når vi kan placere os et skridt bag ved England. Selv om vi stedse har erkendt — også fra venstres side — at en tilslutning til det europæiske fællesskab må kræve en bred enighed her i folketinget, hvorfor skulle vi så holde op at presse i retning af det, vi finder er rigtigt? Den forskelsbehandling, som statsministeren ville undgå, både for landbrugs- og industrieksport, den oplever vi jo, netop fordi vi har en utilstrækkelig markedsordning.

Når den højtærede udenrigsminister videre siger, at særtolden vil spille en central rolle i debatten på EFTA-mødet, men han kan ikke sige noget om resultatet, så er han jo, jeg tør ikke sige mere træt, men lad mig så sige mindre kæk, end han var i fjor, da han — jeg citerer fra Folketings-tidende 1964-65, sp. 653 — sagde:

„Her er det mest afgørende, at ekstraafgiften hurtigst muligt afvikles. Det er den, der har slået et skår i EFTA-samarbejdet og i tilliden, og dette skår bliver

ikke helet, før denne ekstraafgift atter er bortfaldet.“

Hurtigst muligt — hvad er det? Nu er der snart gået 12 måneder.

Vi har den 5. oktober hørt en åbningstale, og vi har nu i 3 dage ført en debat. I går svarede regeringens chef på ordførertalerne. Nu skal vi i gang med et stykke arbejde. Hvordan står det så til med arbejdsmulighederne efter statsministerens svar til os i går? Var det landets statsminister, der talte her i går som den, der kan lede et tillidsfuldt samarbejde? Ordet „samarbejde“ blev nok sagt — også flere gange — af den højtærede statsminister, men det forekom mig, at der var mere polemik end lederskab i den tale.

Jeg tror, at denne åbningsdebat har adskilt sig noget fra de tidligere åbningsdebatter, og hvis jeg skal prøve at vurdere, hvorved den har adskilt sig, så ser det for mig sådan ud, at den ikke har drejet sig så meget om statsministerens åbningstale, som åbningsdebatter måske plejer. Det var, som om debattens tyngdepunkt først kom tirsdag eftermiddag. Efter det ærede medlem hr. Peter Nielsens indlæg kom der i tirsdags tre indlæg. Det interessante var, at disse tre indlæg ikke var i splid med hinanden, at de var positive, de pegede tydeligt på en politik, de var fyldt med forslag og kendsgerninger, og de var alle tre kritiske over for regeringens usikkerhed og svaghed i det år, der er gået siden valget. Jeg synes, man i disse tre indlæg kunne se et fælles sigte. Her tegnede den politik sig, som må blive den kommende tids politik.

Poul Møller: Jeg er enig med den forrige ordfører i, at åbningsdebatten jo først og fremmest skal være en debat mellem partierne og folketinget på den ene side og regeringen på den anden side, sådan foreskriver grundloven det. Men jeg har alligevel nogle ganske få bemærkninger, jeg vil gøre i anledning af andre ordføreres indlæg. Det skal ikke blive meget.

Det ærede medlem hr. Niels Westerby var ikke og ville ikke med ind på det røde tæppe, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen havde rullet ud, han ville hellere på et skotskternet tæppe, og det kan måske godt være, det passer bedre for ham; men jeg vil dog alligevel gerne minde om, hvordan det

[Poul Møller.]

går kamæleonen, når den kommer på et skotsketernet tæppe.

Så var det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen oppe med et indlæg, som i høj grad var vendt imod mit parti, men vist egentlig sigtede imod regeringen for kreditstramningen over for kommunerne. Jeg skal heller ikke gøre nogen bemærkning herom, men kun henvise til det, som den forrige højtærede finansminister sagde om det ærede medlem, at „han siger jo så meget“, og det ærede medlem ved jo godt, at den udlægning, han gav af vore forslag, er helt, helt misforstået.

Dernæst vil jeg takke den højtærede udenrigsminister. Jeg vil takke den højtærede udenrigsminister for de svar, han gav på mine spørgsmål. Jeg vil ikke sige, at vi alle er tilfredse med dem; men jeg vil gerne understrege, at vi naturligvis ikke har noget imod, at der kommer en forhandling mellem EEC og EFTA, tværtimod. Men det, jeg var inde på i min tale, som andre ordførere har været det, er, at vi ikke betragter det som meget realistisk, at den forhandling kan komme i gang for tiden. Vi kan naturligvis ikke have noget imod, at man for Københavnsrådet forbereder sådanne forhandlinger og så ser, om man kan få dem bragt i stand, men i øjeblikket, hvor EECs ministerråd ikke kan mødes, er det vel tvivlsomt, om man kan få dem i stand.

Den højtærede udenrigsminister brugte i den forbindelse vendingen, at vi skulle passe på ikke at komme for sent til toget én gang til. Nu ved jeg egentlig ikke, hvad ministeren mente med den vending, om han mente, at vi var kommet for sent til toget, f. eks. dengang EEC blev skabt, om han mente, det var forkert, at Danmark ikke havde været med fra starten, eller om han blot mente, det var forkert, at EFTA-landene som helhed ikke var med fra starten. Så tror jeg vi er enige, hvis det er opfattelsen.

Jeg takker, fordi han gav tilsagn om i fremtiden at ville høre det udenrigspolitiske nævn, når der forelå sager til afgørelse, således at vi bliver samlet forinden, og så vil jeg i øvrigt afvente forhandlingerne i nævnet på tirsdag med hensyn til regeringens oplæg til Københavnsrådet i næste uge.

Jeg er også i den glædelige situation at

kunne sige tak til den højtærede boligminister for de bemærkninger, han fremsatte om mine indlæg. Jeg tror, den højtærede boligministers indlæg understregede, at det konservative folkeparti i denne meget vigtige sag ikke blot havde været samarbejdsvilligt, men også i høj grad havde bidraget til et forsøg på løsning af disse vanskelige spørgsmål med positive og konstruktive forslag. Jeg håber, at den højtærede statsminister lagde mærke til de bemærkninger, boligministeren havde i denne sag også om mit partis deltagelse i forhandlingerne. Den højtærede statsminister kan jo bedst lide at fremstille os som nogle, der overhovedet ikke er til at forhandle med, men vi kan altså forhandle med boligministre.

Jeg vil også gerne sige tak til den højtærede finansminister for de svar, han gav på mine spørgsmål. Han var inde på spørgsmålet om den udenlandske lånoptagelse og sagde, at denne ikke er selvmodsigende; han sagde: tværtimod. Hvad der så skal lægges i ordet tværtimod over for påstanden om det selvmodsigende, ved jeg ikke. (*Finansministeren* [Henry Grünbaum]: Bekræftende!). Ja, „tværtimod“ ville jeg ikke kalde det, men det var altså ikke selvmodsigende.

Jeg forstår imidlertid ikke, og mange mennesker vil ikke kunne forstå, at det ikke er selvmodsigende, når man strammer kreditforholdene herhjemme, laver en kreditrationering, som man har gjort, indfører en stram finanspolitik, som man siger man har gjort, og så samtidig tillader optagelse af 300 mill. kr. i udenlandsk lån. Det må dog medføre, at man svækker den økonomiske politik, som man fører i dag. De 300 mill. kr. omsat til dansk købekraft må dog påvirke økonomien, selv om finansministeren med en flot bevægelse siger, at det er et forholdsvis lille beløb. Anderledes tror jeg ikke almindelige mennesker kan opfatte det, der er sket.

Men finansministeren hæfter sig ved en historisk udredning om, at det var noget, der allerede begyndte i december 1964. Men, højtærede finansminister, er det så ikke forkert, at man ikke har orienteret folketinget om denne sag, når den har stået på lige fra december 1964? Vi har haft lange udvalgsforhandlinger om landets økonomiske stilling i februar måned og i marts

[Poul Møller.]

måned. Vi har haft forhandlinger i merværdiafgiftsudvalget også i august måned og ind i september måned. Man har haft andre udvalg, der har beskæftiget sig med landets økonomiske stilling. Burde regeringen ikke dér have reserveret sig og meddelt, at man må tage hensyn til, at der kommer 300 mill. kr. i udenlandsk lånoptagning hen på finansårets afslutning? Men det har man ikke gjort. For os var det en nyhed indtil den 11. oktober, da vi kunne læse det i aftenaviserne. Og end ikke i åbningstalen, der blev holdt den 5. oktober, fandt man anledning til at omtale denne sag, som jo dog har en betydning for sammenhængen i den økonomiske politik, hvad enten finansministeren mener det ene eller det andet herom.

Vil det f. eks. betyde, at disse 300 mill. kr. vil nødvendiggøre en større købekraftopsugning for at holde en økonomisk balance? Man kan jo ikke på andre områder brede en købekraft på 300 mill. kr. ud i befolkningen, uden at man må sige, at så må vi have dækning for det på anden måde i den nuværende økonomiske situation.

I spørgsmålet om afskrivningsreglerne kan jeg ganske tilslutte mig det ærede medlem hr. Poul Hartling. Det er ikke noget argument for en finansminister i vurderingen af et problem som afskrivningsreglerne, hvad der drøftes mand og mand imellem. Det er ikke noget selvstændigt argument for det spørgsmål, om afskrivningsregler er rimelige eller urimelige, hvad der drøftes mand og mand imellem, hvis finansministeren har ret heri, ville det så ikke være finansministerens pligt over for LO-sekretæren hr. Thomas Nielsen at sige, at han fremfører nogle fuldstændig forkerte tal, der overdimensionerer dette problem, og som gør, at folk får en opfattelse af, at dette problem har en størrelsesorden, som det slet ikke har? Når Thomas Nielsen siger, at det er 4 milliarder kr. i skatteindtægter for staten, disse afskrivningsregler koster, så ved finansministeren, at hr. Thomas Nielsen har uret. Kunne han dog så ikke få denne diskussion ned på jorden ved at gå frem og sige: jeg ved, at hr. Thomas Nielsen har uret; dette problem må drøftes i en helt anden sammenhæng,

i et helt andet størrelsesforhold? Men det gør man ikke, og hvorfor gør finansministeren det ikke? Det er jo det, der er problemet med hensyn til finansministerens tilknytning til hans tidligere fagbevægelsesorganisation.

Jeg var ked af, at finansministeren i sit svar ikke kom ind på planlægningsproblemerne, de har jo interesseret ham så meget. Jeg ved ikke, om de skulle være gået over til økonomiministeren nu, men én må vi jo tale med om det. Jeg synes, der i min tale blev givet et grundlag for et planlægningsystem, som jeg tror er bedre end det, den tidligere økonomiminister har arbejdet med. Det havde egentlig været rart at høre regeringens mening herom.

Jeg har således været i stand til at takke undervisningsministeren, finansministeren og boligministeren. Jeg er desværre ikke i stand til at takke statsministeren. Jeg oplevede jo nok, at statsministeren ikke var træt, men han var til gengæld trættekær. Det var en statsminister, der led af det, som medicinerne ville kalde aggressionstrang. Der skulle være aggressiv tone på til alle sider. Han havde sandelig fået boksehandsken på, den boksehandske, som han advarede det ærede medlem hr. Baunsgaard mod at tage på, og han slog gevaldige slag i luften, men også mest i luften, med sin boksehandske. Og hvis han ramte, så ramte han i hvert fald fjende og ven i flæng. Jeg forstår udmærket, at det kan være klogt af den højtærede statsminister at ramme os; han er jo ikke nogen ynder af det konservative folkeparti, og vore følelser er måske gensidige, men at det ligefrem skulle være klog statsministertale også at ramle så hårdt ud til dem, der plejer at hjælpe ham igennem vanskelighederne, det begriber jeg ikke; men det må han jo selv om.

Talen tydede på, at statsministeren var en mand, der ville have slagsmål, slagsmål her i det høje ting. Det var en helt anden tone end den, der lød i åbningstalen. Eller ville han have valg? Var det en statsminister, der forberedte sig på en valgsituation, og som nu ville tale, så han eller andre kunne samle tiører ind blandt egne meningsfæller bagefter? Jeg under ham gerne den anselige kapital, han fik i går, men jeg tror ikke, at man kun skal vurdere en tale efter den begejstring, den vækker hos ens egne,

[Poul Møller.]

i hvert fald ikke når man er leder af en mindretalsregering.

Statsministeren gjorde nogle bemærkninger om skattepolitik. Jeg har set i morgenaviserne i dag, at disse udtalelser om skattepolitikken er blevet udlagt forskelligt. I én avis står, at statsministeren har opgivet at få nogle penge i dette finansår, i en anden avis står, at vi kan vente forslag til november. Jeg må indrømme, at der, når jeg tænker efter, var nogle kryptiske udtalelser i talen, som jeg ikke rigtig forstod. Jeg vil derfor gerne høre: gælder åbningstalen stadig væk, så at der vil blive fremsat lovforslag om ekstra indtægter til staten — sådan hed det i åbningstalen den 5. oktober — eller er statsministeren kommet til en anden betragtning? Han har jo lov til, måske efter vore råd, at opgive et sådant forslag, men lad os få klar besked herom.

Statsministeren var imidlertid mere inde på selve skatteomlægningen, og jeg havde på fornemmelsen, at statsministeren mente, at det var os, der har arbejdet for en skatteomlægning i så mange år, der havde hindret den. Statsministeren sagde, at nu var regeringens forslag til en skatteomlægning der, men man tog dem ikke op, man gjorde ikke noget ved dem. Hvordan forholder det sig så med denne sag? Det forholder sig således: for det første har regeringen fremlagt et merværdiafgiftsforslag, men regeringen har ikke fremlagt noget skatteforslag. Regeringen har fremlagt en skitse, på samme måde som vi har fremlagt en skitse; den har selv kaldt det en skitse, ikke et forslag. Det er kun statsministeren, der har kaldt det forslag. Den daværende finansminister fremlagde det i tingets udvalg som en skitse — det kan man også se af det materiale, der foreligger — en skitse med alt muligt forbehold over for de statsudgifter, der ville komme de næste to finansår. Den 2. september havde vi udvalgs møde i udvalget om merværdiafgiften. Den nye finansminister mødte os der og han kan bekræfte, at han under denne udvalgsdrøftelse sammen med udvalget konstaterede, at vi på nuværende tidspunkt vidste for lidt om udgifterne i 1966-67 og i 1967-68, til, at vi kunne lægge os fast på en skattepolitik og gennemføre nogle bestemte skatteforslag. Dette fremgår også af åbningstalen,

hvori der står — det findes sp. 7-8 i Folketingsstidende —:

„Regeringen vil i nær fremtid forelægge foreløbige skøn over stigningen i statens udgifter i finansåret 1967-68. Selv med de væsentlige usikkerhedsmomenter, der knytter sig hertil, vil disse skøn være af stor betydning for de videre drøftelser vedrørende skattereforplanerne. Disse drøftelser vil omfatte en nøje gennemgang af statsudgifterne inden for de forskellige områder.“

Vi ved jo alle, at disse skøn ikke er kommet endnu. Men er det så rimeligt at sige, at det er oppositionen, der ikke har kunnet befordre tankegangen om omlægning, når vi endnu ikke har fået disse udgiftsskøn? Ville den højtærede statsminister anse det for forsvarligt, om dette folketing havde besluttet skattelettelse af et omfang på milliarder i 1967-68 og i 1966-67 uden at kende den sandsynlige udvikling i statsudgifterne? Statsministeren ville naturligvis have afvist det og sagt, at det kunne regeringen ikke være med til, før man havde disse udgiftsskøn. Derfor synes jeg, statsministeren skulle lade være med at bebrejde os noget, som skyldes det rent faktiske forhold, at regeringen ikke har et sådant indblik — og det er forståeligt — over udgiftspolitikken i de kommende år, som er nødvendigt, for at vi kan vedtage en skatteomlægning.

Så sagde den højtærede statsminister, at vor skitse ikke var noget konkret svar. Når jeg gennemgår vor skitse — og jeg har gjort nogle bemærkninger derom tidligere under åbningsdebatten — er det mit indtryk, at den var mere konkret end regeringens løse ord og regeringens såkaldte skattelettelse, der efter min mening hang på månen.

Den højtærede statsminister gjorde også nogle bemærkninger om det norske valg. Jeg skal ikke komme dybt ind på dem. Det, der er det afgørende ved bedømmelsen af de norske valg, er, at sammenhold mellem partier uden for arbejderpartiet kan give en ny regering, og den højtærede statsminister ved, at de politiske forhold er således i Danmark, at hvis den norske situation var opstået tidligere, så havde vi aldrig haft nogen socialdemokratisk regering. Sandheden er jo, at der aldrig

[Poul Møller.]

har været et socialistisk flertal i Danmark, heller ikke med kommunister og heller ikke med det ærede medlem hr. Aksel Larsens stemmer. Vi havde altid haft en liberal regering i så fald. Men det, den højtærede statsminister og hans parti gennem en årrække har kunnet glæde sig over, er splittelsen, ikke i arbejderbevægelsen, men blandt dem, der ikke hørte til arbejderbevægelsen.

Den højtærede statsminister var også inde på problemer vedrørende planlægning og prioritering. At han overhovedet ikke tog de konstruktive bidrag op, som vi kom med under forhandlingerne om dette spørgsmål, lad det nu være; men han sagde, at de konservative skulle tage kraftigere fat i denne sag — jeg tror også, der fra anden side faldt en bemærkning om vor deltagelse i dette udvalgsarbejde. Jeg vil derfor gerne have klaret dette problem; vi har jo denne åbningsdebat for at nå til en afklaring af problemerne. Folketinget vedtog den 3. marts et forslag til folketingsbeslutning, hvori man vedtog at nedsætte et udvalg til, som det hedder i forslaget:

„løbende at modtage oplysninger af økonomiministeren vedrørende de offentlige investeringer“.

Altså „til løbende at modtage oplysninger“ — orientering — „vedrørende de offentlige investeringer“. Det sidste møde i dette udvalg blev holdt den 30. juni. I dette møde lovede den daværende økonomiminister, at han i september ville have en færdig plan, og det blev aftalt, at den skulle forelægges i septembermødet i det pågældende udvalg. Der blev ikke indkaldt til septembermøde. Jeg bebrejder ikke økonomiministeren noget, jeg bebrejder heller ikke finansministeren det — et ministerskifte stillede sig hindrende i vejen. Men man kan dog ikke, når denne plan endnu ikke er forelagt udvalget, når der kun er forelagt en behovsopgørelse, men ikke en plan om, hvad det vil være realistisk at gennemføre i 3 års perioden, komme til

os og sige, at vi ikke har villet deltage i arbejdet. Hvad skal det til?

Den højtærede statsminister besvarede heller ikke flere af de andre spørgsmål, jeg stillede. Ét er, at man ikke vil gå ind på vore tanker, at man ikke vil polemisere imod dem, at man ikke vil gøre kritiske bemærkninger over for dem, det må man selv bestemme. Men vi har krav på her i folketinget, at ministeren besvarer de spørgsmål, der stilles. Den højtærede handelsminister og den højtærede landbrugsminister gik ikke op på talerstolen for at besvare spørgsmålet om afskrivningsreglerne. Den højtærede statsminister tog ikke stilling til de spørgsmål, jeg stillede ham vedrørende indkomstpoltikken. Jeg spurgte ham direkte, hvordan han så på den engelske arbejderregerings forslag, som nu skal realiseres, hvordan han så på det, man har gjort derovre under en arbejderregering, under en socialistisk regering. Og jeg spurgte om, hvis statsministeren afviste den engelske ordning, hvad han så ville stille i stedet. Hvilke tanker har regeringen gjort sig? Jeg fik ikke noget svar.

Jeg rejste spørgsmålet om et voldgiftsorgan i lighed med det, arbejdsministeren foreslog og fik gennemført under telefonstrejken. Jeg spurgte, om statsministeren ville være med til at gøre et sådant organ permanent, således at statsministeren eller folketinget kan henvise en sag til en sådan instans, hvis man mener, der skal gribes ind. Jeg fik ikke noget svar.

Jeg tror og håber, at de tanker, vi har om voldgift, ligger så tæt ved de tanker, som f. eks. det ærede medlem hr. Baunsgaard rejste, at jeg udmærket kan se, at regeringen kan tælle stemmerne i denne sag efterhånden. Men lad os så også få et udspil fra regeringen i sagen! Det var måske på grund af denne sammenhæng i synspunkter, at vi skulle have den statsministerielle tale, vi fik, talen om de vågne, om de oplagte, om de energiske ministre, der struttede af kræfter, der svulmede, svulmede så meget i deres kraft, at de glemte at beskæftige

[Poul Møller.]

sig med valutaunderskud, med prisstigninger, med rentestigninger og i stedet for tog fat på at holde brandtaler her i det høje ting.

Der var én ting, én ting, som jeg må sige til sidst, som den højtærede statsminister igen lagde megen vægt på at fremhæve, og det er det, han kalder den værdifaste tillægspension.

Jeg gjorde nogle bemærkninger om dette begreb under mit første indlæg. Jeg forlanger ikke, at statsministeren skulle polemisere eller gøre nogen bemærkninger hertil. Men han sagde til os i oppositionen, at den sag skulle vi beskæftige os noget mere med. Han henviste til den svenske ordning. Jeg har interesseret mig meget for den svenske ordning; så vidt jeg kan se, er den ikke værdifast, det mener statsministeren måske? Men jeg har især beskæftiget mig meget med denne sag for at være med i den, fordi den interesserer os.

Da den højtærede socialminister i januar måned 1964 nedsatte et udvalg, der skulle behandle denne sag, rejste jeg i folketinget det spørgsmål, om folketingets partier kunne komme med i det udvalg. Vi havde haft en folkepen sionskommission, vi havde gang på gang kunnet løse alderdomsforsørgelsens problemer igennem kommissioner, der bestod dels af sagkyndige, dels af politikere. Sådan var den historiske udvikling her i Danmark på alderdomsforsørgelsens område.

Da man så ville tage dette skridt, at der nedsattes en ny kommission, stillede jeg spørgsmålet til socialministeren i januar 1964 — altså for snart 2 år siden — og hvad svarede socialministeren mig? Nej, denne sag skulle gå så hurtigt, at man virkelig ikke kunne have politikere med i den. Det var af hensyn til tempoet i udvalget. Politikere ville sinke, og det blev for sendrægtigt, hvis man skulle have politikere med. Socialministeren er jo selv politiker!

Nu er der altså gået 2 år, og nu siger statsministeren til os, at vi skulle beskæftige os mere med den sag. Jeg vil gerne have, at vi kommer til at beskæftige os med den. Derfor ønsker jeg og mit parti, at vi nu kommer ind i det udvalg. Regeringen kan ikke blive ved med at have den viden for sig selv. Det er et rimeligt krav ved en sag af et sådant omfang og en sådan

størrelse, at folketingets partier har mulighed for at deltage i udvalgsarbejdet. Det er et rimeligt krav, især når statsministeren bebrejder os, at vi ikke beskæftiger os med sagen.

Jeg kan ikke fremsætte noget dagsordensforslag senere på dagen, for da har jeg kun korte bemærkninger. Jeg ved ikke, om statsministeren eller socialministeren vil gå ind på min tankegang og supplere det udvalg, der sidder, med repræsentanter for folketingets partier. I så fald er jeg tilfreds. Men for at sikre mig, at vore interesser nu kommer til udtryk, og at vi får lov til at arbejde med på denne sag, vil jeg fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden — og det vil blive taget tilbage, hvis statsministeren giver tilsagn om, at udvalget bliver suppleret med repræsentanter for folketingets partier —:

„Idet folketinget beslutter, at det af socialministeren i januar 1964 nedsatte udvalg til undersøgelse af mulighederne for en værdifast tillægspension skal suppleres med repræsentation for folketingets partier, fortsætter tinget behandlingen af den på dagsordenen opførte sag.“

Jeg siger udtrykkeligt, at dette er for at imødekomme statsministerens krav om at vise interesse for denne sag, som har vor dybe interesse, og for at sikre os, at vi nu alle skal arbejde med på denne sag, og at den ikke skal være en socialdemokratisk privatsag.

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Baunsgaard: Jeg vil gerne, inden jeg går over til at svare de højtærede ministre, komme ind på enkeltheder i nogle af indlæggene fra andre partiers ordførere og fra andre medlemmer i tinget.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen beskæftigede sig, som naturligt er, meget med den redegørelse, det ærede medlem hr. Poul Hartling og jeg gav for forhandlingerne mellem venstre og det radikale venstre, og det kan ikke være overraskende, heller ikke for mig, at det ærede medlem i særlig grad beskæftigede sig med det afsnit, jeg redegjorde for, der vedrørte indkomstpoltikken.

[Bausgaard.]

Det ærede medlem sagde, at man ikke kan acceptere, at der skal lægges en indkomstpolitisk linje, der først og fremmest vender sig imod lønmodtagerne. Heri er jeg enig med det ærede medlem. Der skal ikke føres en indkomstpolitik, som vender sig mod nogle grupper i befolkningen. Men jeg kan bare ikke forstå, at det ærede medlem kunne få det ud af det, som jeg sagde.

Nu har vi ikke i de forhandlinger haft noget ønske om at opstille nogen rækkefølge, i hvilken vi ville angribe indkomstproblemerne. Men vi har netop opstillet problemerne omkring hele indkomstudviklingen i sammenhæng, og hvis det ærede medlem havde interesseret sig for sammenhængen, ville han have bemærket, at der var et lige så fyldigt afsnit omkring hele pris- og avanceudviklingen og de problemer, den kan rejse, hvis heller ikke pris- og avanceudviklingen er i overensstemmelse med øjeblikkets økonomiske forudsætninger.

Det indtryk, der efterlader sig hos én, når det ærede medlem udtaler sig på den måde, er, at han ikke vil acceptere, at man i en indkomstpolitisk målsætning overhovedet beskæftiger sig med løndannelsen, men jeg er nødt til at sige, at hvis man ikke vil det, kan man overhovedet ikke føre indkomstpolitik. Vi er jo nu engang desværre nødt til — i denne forbindelse desværre — at anerkende, at lønmodtagerne er de fleste her i landet, og lønmodtagernes samlede indkomst er større end alle de andre gruppers tilsammen, så det er overhovedet ikke gør ligt at beskæftige sig med indkomstpolitikken uden at beskæftige sig også med lønmodtagernes problemer og med den påvirkning, indkomstdannelsen hos lønmodtagergrupperne øver i hele den økonomiske udvikling. Jeg beder derfor det ærede medlem og alle andre om at se dette i sammenhæng, og ikke mindst beder jeg det ærede medlem om ikke at glemme det, der blev sagt i afsnittet om loven om indseende med priser i de bemærkninger, jeg refererede.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde endvidere, at han gerne ville have klarhed over, om det radikale venstre kunne tænke sig at gå ind i en borgerlig blok. Nej, det kan det radikale venstre ikke tænke sig at gøre. Det radikale venstre er i det

hele taget modstander af blokdannelsen i dansk politik. Vi tror overhovedet ikke, at dansk folkestyre, dansk parlamentarisme, bliver funktionsdygtigt, hvis vi her i tinget deler os op i blokke. Derfor skal man ikke forsøge på, hverken fra den ene eller den anden side, at rangere det radikale venstre ind i nogen blok. Hele vor politiske idé om det parlamentariske systems funktion er netop at modvirke blokdannelse.

Det ærede medlem hr. Niels Westerby gjorde også nogle bemærkninger til min ordførertale. Jeg noterede med interesse, at det ærede medlem var enig med mig i, at der bestod et aktuelt problem omkring de såkaldte bylandmænds skatteforhold, og jeg er selvsagt glad for, at det ærede medlem er enig med mig herom. Jeg tror simpelt hen, at dette er én af de sten, der skal ryddes af vejen, hvis vi skal have mulighed for at få en realistisk åbning for den jordliberalisering, som det ærede medlem i øvrigt mente var nødvendig.

Det ærede medlem gjorde nogle udenrigspolitiske bemærkninger til mig og vendte sig, så vidt jeg opfattede det, delvis imod de betragtninger, jeg havde gjort gældende om behovet for en undersøgelse af hele NATO-problematikken i øjeblikket, og han vendte sig imod det, fordi han havde fået en fornemmelse af, at vi fra det radikale venstres side ønskede at undergrave NATO. Det har ikke været vor hensigt. Det, vi har sagt, og det, vi ønsker, er at få undersøgt hele udviklingen i NATO op til i dag og at få en virkelig drøftelse også herhjemme af hele det perspektiv, der tegner sig for NATO-politikken i lyset af den udvikling, der allerede har fundet sted, og også, og måske ikke mindst, i lyset af den udvikling, der tegner sig.

Det ærede medlem spurgte mig, om jeg havde bemærket, at der er blevet roligere forhold i Europa siden 1949. Ja, det har jeg, og det var just en af mine begrundelser for, at vi skulle beskæftige os med NATO-problematikken. For når der er blevet roligere forhold i Europa, er det klart, at der også er et grundlag for at tage hele Europas øjeblikkelige situation op til vurdering.

Men har det ærede medlem hr. Niels Westerby bemærket, hvor det er, uroen er i dag? Uroen er jo netop et andet sted end i Europa, og det er simpelt hen, fordi uroen

[Baunsgaard.]

er uden for Europa, at det radikale venstre finder det nødvendigt, at vi i vor udenrigspolitiske vurdering interesserer os i stærkere grad for det, der ligger uden for Europa, end vi hidtil har gjort det.

Jeg gjorde nogle bemærkninger om vægtfordelingen i vor økonomiske og fysiske indsats i hele udenrigspolitikken, og jeg rejste det spørgsmål, om vi tror på, at det i længden er holdbart med vægtfordelingen i øjeblikket, hvor jo ingen vil bestride, at den altdominerende del af vor indsats koncentrerer sig om den gamle magtpolitiske problematik, der i særlig grad kredsedes omkring Europas udvikling i 1949, medens vi i langt mindre grad ofrer opmærksomhed på det spændingsforhold, der i dag er det dominerende i verdensbilledet, nemlig spændingsforholdet mellem rig og fattig i verden.

Siden Atlantpagten blev dannet, er det mest iøjnefaldende og mest betydningsfulde træk i verdensudviklingen, at der er opstået en lang række af nye selvstændige lande, lande, som er vidt forskellige, placeret vidt forskelligt i verden, vidt forskellige af indstilling, i udgangspunkt, af politisk overbevisning, af vidt forskellige racer, i det hele taget lande, der er vidt forskellige, men de har én ting tilfælles alle sammen: de er fattige. De er fattige i et sådant omfang, at vi for alvor kan tale om en fattigdom, vi herhjemme ikke har kendt i århundreder. Det er klart, at dette, at den ene part af verden bliver stadig mere velhavende, uden at den anden kan bøde på sin fattigdom, netop må give et spændingsforhold.

Ser vi tilbage på historien, så er der i hvert fald én ting, man vil møde næsten overalt, og det er dette, at hvor man i lande har glemt at tage fattigdomsproblemet op til løsning, dér er der kommet revolutioner, og det har altid været det endelige resultat af disse revolutioner, at det er de rige, der har tabt. Hvis man nu kunne tænke sig, at disse tidligere tiders nationale revolutioner kom til at gentage sig på internationalt plan, så er det nok meget klogt af os at drage den lære af historien, at hvis der kommer en revolution, fordi man ikke har løst fattigdomsproblemet, da er det sikre enderesultat, at de rige

taber, simpelt hen fordi vi har alt at tabe, de andre har alt at vinde.

Derfor er det ikke tilfældigt, at spændingsforholdet er flyttet fra Europa til de andre områder, og det er heller ikke tilfældigt, at den opdeling, denne udvikling har medført, ikke skiller i traditionel forstand mellem øst og vest, for øst må opfattes som hørende til den rige del af verden. Derfor tror jeg, vi virkelig for alvor skulle tænke på, om ikke vi skulle tage et andet udgangspunkt for vor udenrigspolitiske vurdering herhjemme.

Det ærede medlem siger til mig, at det er nok rigtigt, at der i øjeblikket er en vis afdæmpning i den kolde krig, og at Rusland i øjeblikket opfører sig på en måde, som ikke giver anledning til den store ængstelse, og så sagde det ærede medlem: vi kan med hensyn til Rusland håbe det bedste og frygte det værste. Det er selvfølgelig altid en højst realistisk indstilling, og skal vi leve efter den indstilling, at vi skal frygte det værste fra Rusland, så skal vi altså efter det ærede medlems opfattelse indstille os på at klare det værste fra Rusland. Det er netop det, vi gør, og ved at koncentrere os om at vente det værste fra Rusland har vi i nogen grad ladet den fare, der er aktuel i dag, passe sig selv. Vi lader i for høj grad en militær problematik, der er overstået, dominere vor tænkning, mens en politisk problematik, der vokser i styrke for hver eneste dag, den har vi ikke tid, den har vi ikke kræfter, den har vi ikke økonomi til at tage op i tilstrækkeligt omfang.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh beskæftigede sig også med mit ordførerindlæg om de samme problemer, og det ærede medlem sagde, at når der står 400.000 russere og 6.000 kampvogne i Østtyskland, så må man forstå, at det giver anledning til, at vi i vesten må indstille os på denne kendsgerning og indrette vor politik derefter. Det kan jeg ikke være uenig med det ærede medlem i. Der er ingen tvivl om, at tilstedeværelsen af de mange russiske soldater og de store militære enheder i Østtyskland er en stærkt medvirkende årsag til, at et europæisk problem, hvis hele baggrund har ændret sig, alligevel er låst fast.

Men det synes ikke at være gået op for det ærede medlem, at nøjagtigt det samme

[Baunsgaard.]

kan siges om det, som jeg beskæftigede mig med, nemlig den stadig gærende uro omkring Tysklands krav om under én eller anden form at få del i atombevæbningen. Der kan ikke hos nogen, der vil interessere sig for disse problemer, være plads for nogen som helst tvivl om, at også den omstændighed, at vi i vesten ustandselig tillader en gærende uro omkring det tyske atombevæbningsproblem, også er med til at fastlåse en i sig selv uholdbar stillingtagen i Europapolitikken. Derfor synes jeg, det ærede medlem i højere grad skulle interessere sig for sammenhængen imellem disse to problemer. Vi kommer jo aldrig ud af stedet, hvis vi alle har den indstilling, at det er modparten, der skal begynde. Vi kan tro på, at vi kan blive ved med at føre den skyttegravskrig, at vi siger til russerne: hvis I trækker jeres tropper tilbage, så er vi villige til måske at drøfte det andet problem, og russerne kan svare os: hvis I holder op med at snakke om Tysklands atomproblem, kan vi måske tænkes at ændre lidt på vore styrker i Tyskland. Jeg tror, man skal gøre sig klart, at udgangspunktet for overhovedet at få nogen bevægelse i Europapolitikken på dette område er, at man går til forhandling med det bestemte formål, at nu må disse problemer drøftes i sammenhæng. Jeg tror simpelt hen ikke, der er nogen vej udenom.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh sagde noget, som gjorde mig lidt betænkelig. Det ærede medlem sagde til mig, at der var ikke så megen grund til at interessere sig for alt det med uroen i NATO, idet det ærede medlem fremhævede, at militært er NATO godt kørende, det er kun politisk, der er problemer med Frankrig. Når jeg siger, det gør mig betænkelig, er det af følgende grunde: hvis man igen ser tilbage i historien, er det så ikke gang på gang muligt at hente eksempler på, at verden er kommet i brand, fordi man ikke har haft forståelse for sammenhængen imellem de militære og de politiske problemer? Det er vel i det hele taget det allerfarligste, hvis vi tror, det er muligt overhovedet at adskille vor vurdering af de militære problemer og vore politiske vurderinger. Selvfølgelig kan det ikke lade sig gøre, og selvfølgelig må udgangspunktet altid blive: hvordan er de politiske problemer? Og da der er uro, i

allerhøjeste grad politisk uro, omkring Frankrigs medlemskab i NATO, må det spille ind i vor vurdering af den forsvarsmæssige fordel, der er for vesten ved at køre videre med NATO, som det er. Og jeg gentager: vi har ikke fra det radikale venstres side rejst krav om udmeldelse af NATO. Det eneste, vi har gjort, er at appellere til alle folketingets partier om dog at gå ind i en drøftelse af de problemer, der rejser sig på grund af den konstaterede udvikling og den faktisk eksisterende politiske uro inden for NATO.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh sagde til mig, at der var nok ikke så megen realisme i tanken om det nordiske forsvarsforbund. Det ved jeg heller ikke om der er. Det kan godt være, at det ærede medlem får ret: at der ikke er ret meget realisme i det; men én ting må jeg simpelt hen erkende at jeg ikke forstod i det ærede medlems argumentation. Det ærede medlem sagde: hvad skulle der være af holdbart i et nordisk forsvarsforbund? Det ville da være aldeles urealistisk, siger det ærede medlem, at tro på, at Danmark skulle gå med i en krig, fordi Nordnorge blev angrebet. Det kan jeg simpelt hen ikke forstå. Hvor er hele det ærede medlems begrundelse for medlemskabet af NATO da henne? Hvor er begrundelsen henne for NATOs eksistens, hvis vi ikke skulle være villige til at gå i krig, hvis der sker et angreb på Nordnorge? Jeg forstår det simpelt hen ikke. Er det ikke hele begrundelsen for NATO? (Poul Møller: Vi har jo amerikanerne i NATO!). Og hvorfor skulle den dog ændre sig? Hvorfor skulle den dog ændre sig, fordi det blev et nordisk forsvarsforbund? Nu afbryder det ærede medlem hr. Poul Møller mig og siger: ja men vi har dog amerikanerne i NATO! Er det ikke altid det, man har bebrejdet det radikale venstre, at vi ville krybe i ly og frigøre os for et ansvar bag amerikanerne? (Poul Møller: Det er da rart, hvis vi skal forsvare Nordnorge!). Hvad er det nu, man gør? Nej, pas nu alligevel på! Det er en problematik, man alligevel skal tænke igennem. Jeg tror, man skal passe meget på ikke at være så ivrig for at finde argumenter for overhovedet at gå ind i en drøftelse, at man kommer til også at undergrave argumenterne for det, man selv gerne vil have.

[Baunsgaard.]

Så vil jeg gerne vende mig til den højtærede statsminister. Se, den højtærede statsminister var jo så venlig at sige til mig i sin indledningsreplik, at han syntes ikke, jeg skulle tage boksehandskerne slet så tydeligt på. Hvis nu den højtærede statsminister var lidt mere velbevandret i sportens verden, ville han vide, at boksehandsker, det er noget, der er påbudt for at skåne modstanderen.

Må jeg så sige lidt om de politiske bemærkninger, den højtærede statsminister gjorde vedrørende forhandlingerne mellem venstre og det radikale venstre, også fordi det har en principiel betydning for mig, i hvilket lys jeg ønsker man skal vurdere disse samtaler. Den højtærede statsminister sagde: hvis venstre kan frigøre sig for de konservative, ville det være vældig værdifuldt, og der ville åbne sig nye perspektiver i dansk politik. Jeg skal slet ikke komme ind på det principielle i den bemærkning. Det, der for mig er afgørende, er, at den højtærede statsminister sagde dette i forbindelse med en vurdering af perspektivet for forhandlingerne mellem det radikale venstre og venstre.

Statsministeren vil have lagt mærke til, at det radikale venstre har fastholdt den indstilling, som vi stadig har, at for os er det ikke afgørende at få diskuteret, hvem der har og hvem der skal have regeringsmagten. For os er det afgørende dette, at vi forsøger på virkelig igennem drøftelser partierne imellem at finde frem til den politik, der kan klare de kommende års problemer, hvilket i første række vil sige de kommende års økonomiske problemer.

Det er et udtryk for, at det radikale venstre ikke ønsker at låse den saglige diskussion fast på grund af det, vi vel må kalde en partitaktisk vurdering, men også et udtryk for, at det radikale venstre ikke vil deltage i en blokpolitik. Derfor må jeg sige til den højtærede statsminister, at han bliver nødt til at indstille sig på, at det er noget, der gælder til alle sider i det radikale venstres indstilling. Så lidt som det radikale venstre vil deltage i en blokpolitik, der vender sig imod socialdemokratiet, vil det radikale venstre deltage i en blokpolitik, der vender sig mod de konservative. Også i den vurdering er det simpelt hen for os afgørende,

om vi kan finde frem til en drøftelse af, en vurdering af de løsninger, der skal til for at klare de kommende års problemer. Og jeg vil gerne sige, for at der ingen misforståelse skal være: det er det radikale venstres indstilling og ønske, at så mange som muligt kan tilslutte sig den løsning, hvilket betyder, at vi ønsker både socialdemokratiet og de konservative med i en sådan løsning.

Statsministeren stillede det spørgsmål, og jeg forstod, det var i forbindelse med min tale, om det nu var det rigtige sted at fremlægge den finanspolitiske vurdering — den, som jeg havde sagt måtte være forudsætning for, at vi overhovedet kunne komme ind i en stillingtagen til behovet for eller ikkebehovet for en yderligere finanspolitisk stramning — om det var det rigtige sted at fremlægge den i udvalget til behandling af merværdiafgiften. Der kan tænkes, som statsministeren sagde, flere udvalg, men af praktiske grunde vil jeg gerne for mit vedkommende opfordre regeringen til at fremlægge den i udvalget, der behandler merværdiafgiften, fordi vi jo må erkende, at merværdiafgiften skal ses i lyset af hele vor skattereformdiskussion; jeg tror derfor, det vil være det rigtige sted at gøre det.

Endvidere sagde statsministeren, at han syntes, man skulle bede antiinflationsudvalget se på skattesystemet og eventuelt komme med en indstilling om, hvilket skattesystem der var det bedste. Det tror jeg nu ikke statsministeren skal gøre. Jeg har den principielle indstilling, at vi skal ikke bede saglige udvalg om at vejlede de politiske partier i, hvilken partipolitik de skal føre. Jeg tror, at de politiske standpunkter skal vi selv tænke os igennem til. Det, der derimod kunne være grund til — og det ligger, så vidt jeg kan se, i det kommissorium, som økonomiministeren har givet antiinflationsudvalget — at man skulle se på, er, om der er særlige danske årsager, der fremmer inflationen, og hvis man da i udvalget kommer til den erkendelse, at der er noget i vort skattesystem, som i særlig grad fremmer inflationen, så går jeg ud fra som en selvfølge, at udvalget peger på det, og så er det jo partierne, der skal drage konklusionen af de problemer, der bliver påpeget fra udvalget.

[Bauusgaard.]

Statsministeren sagde om forhandlingerne mellem venstre og det radikale venstre, at så vidt han kunne se, var hovedparten af det, vi var nået til enighed om, noget, der i virkeligheden var identisk enten med det, regeringen gjorde, eller som regeringen havde bebudet at gøre, og så tog statsministeren forbehold med hensyn til det afsnit, der vedrører indkomstpolitikken. Jeg er nødt til at sige til statsministeren, at hvis man skiller afsnittet om indkomstpolitikken ud, så får det hele ikke så forfærdelig megen mening, og derfor er statsministeren nok alligevel nødt til at indstille sig på, at afsnittet om indkomstpolitikken indgår ikke alene på lige fod med alle de andre ting, vi har nævnt, men som en meget fundamental forudsætning for, at der i det hele taget er sammenhæng i det.

Se, der er en ting, jeg føler trang til at sige, fordi statsministeren i sit svar til mig sagde, at i foråret holdt jo arbejdsmarkedets parter sig inden for den ramme, der var afstukket af vismændene. Ja, det gjorde man nok på en måde, men rigtignok kun på en formel måde; man gjorde det ikke i realiteten. Jeg ved godt, at nu risikerer jeg at få vældig skældud fra begge sider; det har jeg taget i betragtning, inden jeg siger det her, for det er nemlig her, vi kan finde den fundamentale fejl i hele indkomstpolitikken. For hvis vi virkelig objektivt vil læse vismændenes rapport og indstilling dengang, hvad var det så, de sagde? De nævnte en procent og sagde: der er mulighed for en indkomstforøgelse af så og så stor en procentvis størrelse. Men hvad var det, der skete forudgående? Da regulerede vi tjenestemændenes efterslæb, og dette efterslæb var så stort, at det næsten lagde beslag på hele den størrelse, og så gik man videre og sagde: ja men så længe vi hver især ikke forhøjer mere end den procent, der er nævnt, så er jo alt i orden. Men det er det, det ikke er. Det er den samlede indkomstfremgang, der skal vurderes, det er mulighederne for den samlede, den totale indkomstfremgang, og det er det, der er indeholdt i det, som venstre og det radikale venstre har foreslået. Lad os ud fra et nationaløkonomisk, valutarisk og finanspolitisk grundlag få en samlet vurdering af, hvor meget der er basis for i samlet indkomstfremgang. Men lægger man

beslag på den samlede indkomstfremgangsmulighed ét sted, så er den altså ikke mere til rådighed på andre. Det var just dér, man begik fejlen.

Man kan da sige, at det er et ansvar, der vender tilbage her i tinget, og det er jeg ikke uenig i. Men så må jeg måske minde om, at forud for valget — og jeg beder om, at man husker: en tyk streg under „forud for valget“ — sagde det radikale venstre: der er sikkert efterslæbsproblemer for visse grupper, der skal løses; i det omfang det kan dokumenteres, at der i henhold til de gældende overenskomster er et efterslæb, der skal betales, så bør det have forret.

Man skal nemlig huske sammenligningsgrundlaget, som var, at tjenestemændene skulle reguleres i forhold til udviklingen på det øvrige arbejdsmarked, og i det omfang man lagde beslag på pengene her, havde man dem ikke til rådighed en gang til. Det sagde vi forud for valget, og lad mig føje til, at det sagde vi også ved åbningsdebatten sidste år.

Da folketinget åbnede efter valget, sagde jeg som ordfører for det radikale venstre det samme: at kan der dokumenteres et virkeligt efterslæbsbehov for visse grupper — det behøver ikke bare at være tjenestemænd, personlig er jeg af den opfattelse, at det også kunne dokumenteres for de lavestlønnede på arbejdsmarkedet; det vil jeg da gerne sige, for at der ikke skal opstå nogen misforståelse — men da sagde jeg, at i det omfang de kan dokumenteres, skal disse behov tilgodeses, men så kan det ikke nytte, at vi bagefter tror, at der stadig er den samme mængde til rådighed, for så kommer vi jo ind i denne situation.

Det var i og for sig det, jeg i foråret bebrejdede regeringen at den ikke havde sagt til arbejdsmarkedet. Jeg ønsker ikke — og i det, venstre og det radikale venstre har foreslået, ligger der ikke noget derom — at regeringen skal udstede et diktat med lønstop, et diktat om, at lønningerne ikke må stige mere end så og så meget, men deri ligger, at vi ønsker indført en forpligtelse for den til enhver tid siddende regering til at fremlægge en sådan vurdering; og i en sådan forpligtelse må også være indeholdt forpligtelsen til udtrykkeligt at gøre opmærksom på, at hvis der på forhånd bliver beslåglagt så og så meget, da er der kun så og

[Baunsgaard.]

så meget til rest til fordeling blandt de øvrige. Og så er forpligtelsen for regeringen, hvis man går derudover, da at meddele folketinget samtidig med fremlæggelsen af sin vurdering, hvad man, hvis dette ikke holder, agter foreslået taget i anvendelse.

Nu siger man: det er altså en straffeekspedition over for lønmodtagerne. Nej, det er ikke rigtigt. Det, der er en straffeekspedition, er, når man gør det uden på forhånd at have fortalt det; det er en straffeekspedition. Men hvis man på forhånd har sagt, at de, der sidder med ansvaret for Danmarks økonomiske udvikling, skønner, at hvis der ikke bliver gjort sådan og sådan, så må vi gøre sådan og sådan, er det ingen straffeekspedition; det er en simpel oplysning, der giver bedre grundlag for at føre overenskomstforhandlingerne på et realistisk grundlag.

Så kan man lide det eller ikke, og hvis jeg skal sige det helt principielt, så kan jeg ikke lide det. Der er vel, som det ærede medlem hr. Poul Møller sagde det, ingen af os, der af lyst stikker hovedet i det frygtelige vildnis, jeg vil næsten sige vildnis af enorme brændenælder. Hvem har lyst til det? Det er ikke af lyst, vi gør det, men det er simpelt hen, fordi vi ikke har lyst til det, der er endnu værre; vi har ikke lyst til at fortsætte med at lade hele indkomstpolitikken — ikke bare lønmodtagerne, men jeg understreger hele indkomstpolitikken — være holdt uden for den økonomiske samordning, så at man bagefter skal indlede de straffeekspeditioner, som vi måtte indlede i foråret. Jeg har den indstilling, som jeg havde i foråret, at hvis vi kommer dertil, at det er konstateret, så er vi nødt til at indlede straffeekspeditionen. Jeg kan derfor ikke anerkende, at den højtærede statsminister har ret i, at det var en trussel mod arbejdsmarkedet og mod lønmodtagerne.

Må jeg så lige til slut gøre en bemærkning til den højtærede udenrigsminister. Den højtærede minister sagde, at jeg gjorde mig spydig, og jeg må forstå, at det har gjort et så voldsomt indtryk på den højtærede udenrigsminister, at hans i øvrigt misundelsesværdigt klare opfattelsesevne svigtede ham. Det kom til udtryk forskellige steder, hvor han tillagde mig noget, jeg ikke havde sagt.

Den højtærede minister sagde, at jeg var munter i Vietnamspørgsmålet. Nej, det var jeg ikke, og det er der ingen grund til, det skal jeg ikke ofre flere bemærkninger på.

Men så sagde den højtærede minister, og dér mente han åbenbart, at nu kunne han gøre gengæld: det er åbenbart ikke gået op for det ærede medlem, at den danske regering har taget afstand fra den multilaterale NATO-atomstyrke. Jo, det er gået op for mig. Men det, som den højtærede minister åbenbart ikke erindrede, det er, at han og jeg har engang før i denne sal haft en diskussion om det, hvor jeg sagde til regeringen og gentager her: det er ikke noget standpunkt at sige, at man egentlig er imod den multilaterale NATO-atomstyrke, men hvis andre NATO-lande vil lave det, så affinder vi os med det. Det er ikke noget standpunkt.

Det samme gælder, da ministeren sagde, at jeg havde ønsket undersøgelser om det nordiske forsvarsforbund, men drog konklusioner på forhånd. Hvis den højtærede udenrigsminister vil læse, hvad jeg sagde, så vil han se, at det gjorde jeg ikke. Og jeg vil da gerne lige gentage ordret, hvad jeg sagde til den højtærede udenrigsministers orientering. Jeg sagde ordret:

„På samme måde må begivenhederne og forudsætningerne omkring Atlantpagten belyses. Til dette grundlag må føje sig en undersøgelse af udviklingen under Atlantpagten og af de forudsætninger, der i nutiden er de rådende. Meget tyder på, at der ud af alt dette vil opstå muligheder for en genoptagelse af tanken om et nordisk forsvarsforbund.“

Altså: meget tyder på, at der af dette vil genopstå muligheder. Det er ikke at drage en konklusion. Det er at fremføre et argument for undersøgelsesens nødvendighed, i øvrigt det stærkeste argument, jeg kan finde.

Aksel Larsen: Jeg finder det yderst tilfredsstillende, at det ærede medlem hr. Baunsgaard på det radikale venstres vegne så tydeligt og kategorisk kræver en undersøgelse af, hvad NATO er for noget, hvad NATO betyder, hvad dansk medlemskab i Atlantpagten betyder o. s. v. Socialistisk folkeparti har jo i fjor stillet et forslag om, at en sådan undersøgelse skulle foretages. Det blev ikke synderligt velvilligt modtaget

[Aksel Larsen.]

her i tinget; hvis jeg ikke husker meget fejl, var det radikale partis ordfører heller ikke særlig velvillig, men når det radikale parti nu er så interesseret i en sådan undersøgelse, som det ærede medlem hr. Baunsgaard gav udtryk for, så er der jo chancer for, at vi får den iværksat.

Og når jeg nu taler om dette, så lad mig med det samme sige et par ord til det ærede medlem hr. Erik Kragh, som advarer mod at sige farvel til Atlantpagten, som ønsker NATO opretholdt, som i øvrigt mener, at NATO har det udmærket militært set, og at der kun er noget politisk kval, og som samtidig bruger som argument, at Warszawapagten jo stadig eksisterer. Jeg synes ikke, man skulle glemme, at sideløbende med de utvivlsomme opløsningstendenser, vi har iagttaget og iagttager i NATO, har der været og er der opløsningstendenser også i Warszawapagten eller Warszawablokken, hvis man foretrækker det udtryk. Men ganske vist synes det, som om Warszawablokken på det sidste ministermøde — det blev holdt for en halvanden måned siden — blev svejset noget sammen igen. Man bør ikke være blind for, at hvis noget sådant er sket, så er det sket under indtryk af de manøvrer, der blev foretaget under valgkampen i Vesttyskland omkring spørgsmålet spredning eller ikke-spredning af atomvåben. Her fremsatte USA sit forslag og forfægtede, at selvfølgelig skulle der ikke ske yderligere spredning af atomvåben, men man skulle alligevel have lov til at etablere en MLF-styrke, hvorved Tyskland indirekte kom i besiddelse af atomvåben og fik fingeren på aftrækkeren. For mig er der ingen tvivl om, at dette bevirkede, at Warszawalandene ligesom rykkede tættere sammen, at man muligvis for en tid fik standset den begyndende opløsning. Man ser altså, at tingene hænger sammen, og at man ikke ustraffet kan foretage sig noget politisk eller militært på den ene bloks side, uden at det virker på den anden side og måske aldeles ikke i ønskelig retning.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh sagde, at vi ikke ved, om den russiske sameksistenspolitik er noget varigt, eller om det er noget midlertidigt taktisk. Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem hr. Erik Kragh ikke kan se det, som ellers de fleste indsigtfulde mennesker kan se, og som også adskillige militære ledere har set, nemlig at alt det, der er foregået i de sidste år, viser, at Sovjetunionen absolut ikke ønsker krig, men er dybt interesseret i varig fred og vil gå meget langt for at undgå at blive indviklet i krigeriske handlinger. Så vidt jeg kan se — jeg tror, andre kan se det samme — er det øjensynlig sådan, at hverken Sovjetunionen eller Kina ønsker at engagere sig militært i Vietnam. Men Kina synes ikke at ville have noget imod, om de kunne få det lagt sådan til rette, at Sovjetunionen bliver engageret militært i Vietnam. Og det ser for mig ud, som om Sovjetregeringen i denne forbindelse koncentrerer sig om at operere på en sådan måde, at den ikke kompromitteres for meget over for udviklingslandenes befolkning, men alligevel ikke på nogen som helst måde risikerer at komme i en konflikt.

Ja, ud fra iagttagelsen af sådanne ting og en sådan udvikling kommer jeg til det resultat, at man kan bygge på sameksistenspolitikken, og jeg tror, det ville være gavnligt at gøre det, det ville føre til yderligere afspænding i denne verden. Men jeg kan jo så ikke andet end falde tilbage i mit gamle syndefulde levned og sige, at nu har vi igen fået illustreret, at krig og krigsvæsen er noget meget farligt, som man ikke bør lade generaler bestemme over.

Hvad angår det ærede medlem hr. Baunsgaard, synes jeg, det var uberettiget, at han var så vred på mig. Han ville gøre mig opmærksom på, at den såkaldte VR-plan ikke alene indeholdt noget om, at nu skulle man passe på, at lønmodtagernes lønninger ikke steg for meget; der var også noget andet om indkomstpolitik, bl. a. noget om skærpet indsende med priser. Ja, det ved jeg godt; men nu har jeg set så meget om ind-

[Aksel Larsen.]

sende med priser og priskontrol i dette land, og jeg har ikke mærket så forfærdelig meget til, at det virkede. I øvrigt er dette slet ikke det mest væsentlige i denne forbindelse, selv om det er væsentligt. Det, det drejer sig om, er, hvorvidt man interesserer sig for at drive indkomstpoltik på anden måde end ved at holde arbejdernes lønninger nede. Det drejer sig om, hvorvidt man vil interessere sig for de indkomster, andre befolkningsgrupper skaffer sig, ikke bare ved hjælp af priser og avancer, men ved hjælp af skattelovgivningen, ved hjælp af afskrivningsregler, ved hjælp af skattesnyderi, ved hjælp af de høje renter og på mange andre måder. Her er der ikke koncentreret nogen opmærksomhed fra deres side, som i tide og utide tager ordet indkomstpoltik i deres mund, og det vil jeg benytte lejligheden til at anholde. Hvis det kan føre til, at man, hvad indkomstpoltik angår, vil interessere sig for hele feltet, så bliver det noget andet, og så er det kun godt.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard sagde — denne gang minsandten uden boksehandsker, det var særdeles tydeligt — at det radikale venstre er imod blokdannelser og ikke vil være med til nogen blokdannelse. Det er en opsigtsvækkende erklæring at få af det radikale venstres politiske ordfører, efter at det radikale venstre i 36 år har været i blok med socialdemokratiet. Vi må altså opfatte det sådan, at dette er fortid; fra nu af vil det radikale venstre ikke være med i nogen blokdannelse. Det tager vi til efterretning, for jeg synes, det er det radikale venstres ret. Men der skal alligevel erindres om, at det radikale venstre har skiftet politisk mening, siden det forlod blokregeringen med socialdemokratiet.

Den højtærede statsminister stillede sig dels i boksepositur over for den borgerlige opposition, dels stillede han sig op med fremstrakt hånd, idet han tilbød samarbejde og forlig og indbød til samarbejde og forlig. Jeg formoder, at det var for at understrege sine tilbud, sin samarbejdsvilje og sin forligsvilje over for højre side i salen, at han på ny vægrede sig imod enhver mistanke om, at han kunne tænke sig noget som helst andet end forlig med de borgerlige partier. Det lød meget stærkt, da statsministeren afgav den højtidelige erklæring om, at under

hans ledelse vil socialdemokratiet ikke danne regering med SF; det vil ikke lade sig binde ved aftaler eller håndfæstninger af socialistisk folkeparti, det vil ikke være afhængigt af socialistisk folkeparti. Men så er jo alting klaret — når man altså ikke tænker på, at ingen, heller ikke i socialistisk folkeparti, har drømt om at foreskrive socialdemokratiet håndfæstninger og gøre socialdemokratiet afhængigt eller komme så vidt som at ville i regering med socialdemokratiet. Det er udmærket, at den højtærede statsminister dementerer en masse, der ikke har gået rygter om, en masse, som ingen har talt om og ingen ønsker, idet han forsikrer, at det vil han heller ikke; han afsværges herved — jeg havde nær sagt djævelen, undskyld — SF og alle dets gerninger og alt dets væsen. Men det var overflødig, for ingen havde sagt noget i den retning.

Jeg takker for tilladelsen til, at Aksel Larsens lille flok kan få lov til at stemme, som den vil. Jeg kan forsikre for, at det agter vi også at gøre ved enhver afstemning, der kommer. Jeg vil for resten benytte lejligheden til at anbefale min lille flok at stemme for det ærede medlem hr. Poul Møllers forslag om motiveret dagsorden, hvis det kommer til afstemning. Jeg synes nemlig, det er en yderst fornuftig idé, der er nedlagt i dette forslag til motiveret dagsorden, og jeg har jo statsministerens tilladelse.

Så vil jeg samtidig notere, at selv om der kun tales om, at Aksel Larsens lille flok må stemme, som den vil, går jeg ud fra, at det gælder også for det radikale venstres lille flok. Jeg har forstået, at det gælder for liberalt centrum's store flok, for den blev taget ganske anderledes alvorligt af statsministeren. (*Munterhed*). Ja men det blev den; han sagde noget om, at venstre skulle lade være med at være så forarget over, at en gruppe benytter sin frihed til politisk handling, og han sagde — her tillader jeg mig at citere fra Politikens referat —:

„Den pris, udbrydere må betale, har altid været forkætring. Men jeg forstår ikke den vredladsen, venstre har lagt for dagen; at en brydning måtte komme som følge af partiets højreklæbende politik, bør ikke forundre og endnu mindre forarge.“

Man har altså sin politiske frihed til at bryde ud og danne parti, hvis man derved

[Aksel Larsen.]

danner et liberalt, borgerligt parti. Men hvis det er et socialistisk folkeparti, er det rigtig nok noget helt andet; her skal friheden ikke eksistere. (*Statsministeren* [J. O. Krag]: Hvilket parti brød det ærede medlem ud af?). I sin tid af socialdemokratiet, og da jeg var medlem af det kommunistiske parti, blev jeg angrebet på det heftigste bl. a. af den højtærede statsminister, fordi jeg tillod mig at opretholde et kommunistisk splittelsesparti.

I forgårs fik jeg i afbrydelser, som den højtærede statsminister ikke fulgte op, da han kom på talerstolen, noget at vide om splittelse og splittelsesparter. Der er ingen tvivl om hans mening: vi har ikke ret til at benytte vor frihed til at være parti, men det har derimod naturligvis liberalt centrum.

Jeg vil sige til den højtærede statsminister, at det, at der er flere partier i arbejderbevægelsen, har en naturlig årsag; en brydning af arbejderbevægelsen måtte komme som følge af et vist partis højreklæbende politik. Det burde ikke forundre og endnu mindre forarge.

Tilbage til indholdet af den højtærede statsministers tale. Han dokumenterede sin forhandlingsvillighed ved at sige, at regeringen har stillet forslag om skattelettelser; forslaget ligger på folketingets bord. Jeg har ikke set dem, de eksisterer ikke. Vi har fået en løs skitse til visse ændringer i skatteskalaerne og i børnetilskudsskalaen. Det er, hvad vi har fået i et udvalg, og det er jo ikke forslag til skattelettelser. Det er en skitse om, i hvilken retning man kunne tænke sig skattelettelser skulle gå. Det er slet ikke forslag til en skattereform — det er ikke engang en skitse til en skattereform. Jeg forstår imidlertid, at statsministeren er interesseret i, at der sker noget med skatterne. Han siger i hvert fald, at antiinflationensudvalget bør inddrage skattesystemet i undersøgelserne, og udtrykker håbet om, at det nok vil anbefale meroms og kildeskat, for kildeskat er vældig inflationshæmmende.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Baunsgaard i, at det ikke kan være et sådant udvalgs sag at pege på, hvilke skatter vi skal have, men at undersøge, hvilke særlige danske årsager der findes til den inflatoriske udvikling, hvis der er særlige danske årsager.

Efter min mening er der sådanne særlige danske årsager, og de er først og sidst at søge i vort skattesystem som helhed. Når man tillader en del af befolkningen at snyde i skat og derved ligefrem ulovligt lader dem have måske et par milliarder kr. mere til disposition til privatforbrug, end de burde have, skal det virke i retning af inflation. Når man ved forskellige fradragsbestemmelser begunstiger en del af skatteyderne på andre skatteyderes bekostning, ja, så er der nogle, der får mulighed for et større forbrug, end de ville have med en mere rimelig skatteordning. Når man har de nuværende afskrivningsregler, animerer det til utidige og for flotte investeringer — det er naturligvis en form for forbrug og går i allerhøjeste grad ud over valutaen; det er inflationsfremmende. Når man tillader en tøjlesløs reklame efter princippet køb og smid væk, kan det kun virke inflationsfremmende. Også dér burde man sætte ind. Jeg tror, det må være tilladt at anbefale antiinflationensudvalget at overveje skattesystemet og dets virkninger på inflationen — ikke i og for sig for at stille forslag til folketinget om, hvad der skal gøres, men for at pege på de ømme steder. Så må folketinget finde ud af, hvad det vil gøre ved det.

I øvrigt er jeg — det være sagt i samme forbindelse og i anledning af diskussionen om indkomstpøolitik — aldeles ikke af den mening, at arbejdere eller tjenestemænd har fået for stor en indkomst eller mulighed for for stort et forbrug.

Med det, jeg her har sagt om skattesystemets skævhed, har jeg jo også sagt noget om, hvem der bl. a. i kraft af skattesystemet har mulighed for et større forbrug, end de burde have. Hvis man siger, at der er råd til en så og så stor generel forbrugsudvidelse, skulle man sørge for, at der ikke var nogen, der kunne udvide deres forbrug langt derudover. Man kan ikke bruge den samlede forbrugsudvidelse, der derved sker, til at forlange, at andre skal holde igen.

Også den høje rente bevirker, at forbruget stiger mere end tilladeligt, simpelt hen fordi de, der har penge på rente, får mere indkomst og altså mulighed for større forbrug. Også dette går jeg imidlertid ud fra at antiinflationensudvalget tager i betragtning. Så kan vi her i tinget jo tage det i be-

[Aksel Larsen.]

tragtning, når vi skal diskutere indkomstpolitik.

Den højtærede statsminister mente, at kildeskatten ville virke inflationshæmmende. Jeg erkender, at det kan den naturligvis gøre. Det, at vi får kildeskat, virker ikke i sig selv inflationshæmmende, det er jo en opkrævningsmetode, og selv om skatten skal opkræves i forhold til den løbende indtægt af den løbende indtægt, betyder det jo ikke, at staten skal have et større skatteprovenu end ellers; den skal bruge lige mange eller lige få penge. Jeg erkender dog, at man, hvis det bliver tilfredsstillende udarbejdet, vil kunne bruge et kildeskattesystem som konjunkturregulerende instrument derved, at man formentlig med en måneds varsel kan sætte skatteprocenten op eller ned. Der er vel ikke mange, der frygter, at den i givet fald ville blive sat ned. Altså kan man tage statsministerens udtalelser i den retning, at det var rart, hvis vi fik kildeskat, for så kunne vi med kort varsel sætte skatteprocenten i vejret. Det kan vi ikke med vort nuværende skattesystem, hvor vi, hvis vi hurtigt vil gribe ind mod befolkningens overhåndtagende forbrug, må lægge på øllet, benzinen, cigaretterne, skindpelsene, eller hvad ved jeg. Kun sådan kan det forstås.

Jeg synes, at socialdemokratiet — og dette skal ikke tages som udtryk for, at jeg er fjende af kildeskatten — for saglighedens skyld burde oplyse sine vælgere om, at dette også er en side af kildeskatten, så de ikke blindt siger: lad os få kildeskat, i tro på, at det giver dem skattelettelse.

Den højtærede statsminister synes ikke at være synderlig villig til at pille ved afskrivningsreglerne. Han afgiver en højtidelig erklæring om, at regeringen ikke har planer om investeringskontrol. Jeg har imidlertid bemærket, ikke alene hvad den højtærede økonomiminister har foretaget, men også hvad den højtærede finansminister har sagt bl. a. her i salen. Muligvis har den samlede regering under statsministerens ledelse besluttet, at den ikke vil have investeringskontrol, men derfor kunne det jo godt tænkes, der var nogen i regeringen, der kunne se, at en eller anden form for investeringskontrol var ganske nyttig, og at man i hvert fald må pille ved

afskrivningsreglerne. Jeg kan ikke forstå den højtærede finansminister anderledes, når han i forbindelse med en omtale af afskrivningsreglerne siger, at vi må have en retfærdig skatteordning, vi må have lighed for loven. Lønmodtagerne skal ikke beskattes hårdere eller mere uretfærdigt i forhold til andre. Når den højtærede finansminister så tilføjer, at vi må have en effektiv ligning, ja, så er han og jeg jo fuldkommen enige, og jeg håber rigtignok, at vi ikke alene allerede har forvandlet det meromsudvalg, der bliver nedsat, til et skattereformudvalg, men også at det bliver muligt dér at få reelle drøftelser med hensyn til, i hvilken retning skattereformen skal gå, og hvordan den skal se ud. Jeg tror, at den kommer til at gå i den retning, vi har skitseret. Jeg anser det nu som før for at være noget af det mest afgørende at få gjort herhjemme, at vi får gennemført en skattereform, en reform af indkomstbeskatningen, og dertil anser jeg det for nødvendigt, at vi får kigget på afskrivningsreglerne, gerne for at fjerne urimeligheder — jeg har intet imod det udtryk, men så skal vi også rigtigt finde frem til urimelighederne — og jeg er aldeles sikker på, at man også vil kunne finde frem til, at det ikke kommer til at gå ordentligt her i landet, før vi indretter os på at bruge også afskrivningsreglerne som konjunkturpolitisk instrument. Vel, jeg har det indtryk, at dette er ikke den højtærede statsministers mening, og jeg vil blot sige endnu en gang, at hvis den højtærede statsminister får lov til at føre sin imødekommehed over for venstre og de konservative videre, så åbner han vejen for en borgerlig regering. Så må socialdemokratiet afgøre, om han skal have lov til det.

Iver Poulsen: Forretningsordenen tillader en taletid på en halv time her i anden omgang, men heldigvis er man jo ikke tvunget til at udnytte tiden, endsige overskride den, og derfor vil jeg forsøge, min sædvane tro, at fatte mig i korthed.

Der har været talt om mange ting ved denne behandling, nu sidst om boksehandler, om den tidligere handelsminister, det ærede medlem hr. Baunsgaards boksehandler over for regeringen, og om det vil jeg bare sige — nu er det ærede medlem ikke til stede — at næste gang kunne jeg godt

[Iver Poulsen.]

tænke mig, hvis nu ikke knojern havde været et ulovligt våben, at skænke det ærede medlem et par knojern i stedet for de beskyttende boksehandsker.

Der er talt om regeringens træthed, og den højtærede statsminister demonstrerede jo i går på sin særegne måde, at regeringen absolut ikke var træt, at den ikke var syg, og at alle regeringsmedlemmer så friske og sunde ud — og det kan vi jo kun være glade ved, når der er tale om det rent helbredsmæssige. Der er også talt om, at oppositionen er træt. Men for os er det afgørende faktisk ikke, om regeringen er træt, eller om oppositionen er træt, men derimod om vælgerbefolkningen er træt. Og det er vort indtryk, at vælgerbefolkningen er meget træt af den nuværende regering, og det er en af baggrundene for, at vi ønsker et valg afholdt.

Nu her i sidste omgang er et af de emner, som den højtærede statsminister nævnte i sin åbningstale, den værdisikrede tillægspension, kommet meget stærkt frem i lyset. Foranlediget deraf og af det stillede forslag til motiveret dagsorden vil jeg gerne sige et par ord netop om denne værdifaste tillægspension til alle. Jeg er helt enig med dagbladet Børsen — hvis chefredaktør vi jo har lov til at glæde os over er medlem af dette ting — når Børsen siger om denne værdifaste tillægspension, at det er ny politisk lokkemad. Det er meget godt, at man udslynger den slags løfter, men man må huske på, at det er kommende generationer, vi pålægger de byrder, der følger med at betale vor pension til sin tid.

Jeg hæftede mig ved, at vistnok det ærede medlem hr. Niels Westerby sagde: ja men lad os da give de ældre denne tillægspension. Dér vil jeg gerne sætte en tyk streg under „give“: lad os dog „give“ de ældre denne tillægspension. Vi kan herinde i folketinget ikke give nogen som helst penge, undtagen vi henter dem ude i befolkningen. Det er noget, de selv kommer til at betale, og når man er ude på den slags, som Børsen kalder politisk lokkemad, så har man også en forpligtelse til at oplyse, at det vil blive en meget kostbar historie at gennemføre det. Og det var jo ganske klart, at statsministeren var meget glad for en tillægspension, fordi den ville fremme opsparringen, og den ville danne nogle fonds, hvorfra erhvervs-

livet så kunne blive finansieret; men en tvangssparing gennem en tillægspension har intet andet med den private opsparring at gøre, end at den virker forbrugsbegrænsende. Det vil blive en permanent tvangssparing i milliardfonds og en permanent tvangssparing, som kun kan ske på bekostning af den private opsparring, og så kan erhvervslivet låne sine penge i de forskellige fonds.

Det vil altså sige, at det erhvervsliv, der har indbetalt hovedparten af pengene i fondene, kan gå hen og låne pengene igen, deres egne penge, men de skal gå en omvej over en milliardfond, og vi ved jo alle sammen, at det betyder dyrere omkostninger, at pengene bliver dyrere, før de kommer tilbage til det erhvervsliv, som tidligere har indbetalt dem. Det er en omvej, som er ganske u hensigtsmæssig.

Og så vil jeg gerne igen minde om, hvad dagbladet Børsen skrev i en leder; jeg beder om tilladelse til et meget kort citat:

„Man må i meget høj grad være opmærksom på, at dannelse af milliardfonds meget let kan være en bagdør til investeringskontrol, der er et socialistisk ønskemål.“

Jeg har udtrykt mig mange gange tidligere på den samme måde og er derfor fra visse sider blevet kaldt pensionsfjendsk. Jeg er glad for, at jeg her fra et blad — og et så anset blad — får en så kraftig støtte, som jeg jo faktisk får, for de uafhængiges opfattelse. De uafhængige er aldeles ikke pensionsfjendske, det er en ganske meningsløs beskyldning at rette mod de uafhængige, men vi er imod den form, pensionen har fået herhjemme som en ren alderdomsunderstøttelse, en understøttelsesforanstaltning. Vi har ønsket en pension, som var bygget op på et forsikringsprincip, og så har vi gang på gang opfordret til, at man kulegraver hele pensionsproblemet. Før bliver der ikke ro om pensionsspørgsmålet, og vi kan ikke lukke øjnene for, at der er uro ude i befolkningen om dette pensionsspørgsmål på grund af manglende forståelse eller manglende indsigt, jeg ved det ikke, men der er uro, og den uro er udtryk for en misundelse, som vi i hvert fald herinde må anstrenge os meget for at få udryddet.

Med hensyn til det stillede forslag om motiveret dagsorden er det jo givet, at de

[Iver Poulsen.]

uafhængige kan tiltræde dette forslag. Bl. a. netop fordi vi tillægger pensionsproblemet så stor betydning, vil vi jo meget, meget gerne med i det udvalg, der får lejlighed til en virkelig saglig undersøgelse og begrundelse for forskellige standpunkter. Da det er den høje regering eller socialministeren, der nedsætter dette udvalg, er vi i den situation, at det ikke er et folketingsudvalg, et 17 mands udvalg, som vi bliver holdt ude fra, fordi vi er så beskedent repræsenteret, men regeringen har jo været, ja, i disse tider, hvor liberal er så moderne et udtryk, kan jeg jo godt tillade mig at sige så liberal også at give de uafhængige en plads i de udvalg, som er nedsat af regeringen, og hvor man ikke skal træde ind efter forholdstalsvalgmåden. Det vil vi sige tak for, og vi ventner naturligvis, at regeringen vil vise det samme hensyn over for os, når nu dette udvalg formentlig bliver nedsat, også trods den venlige bemærkning om knøjernene.

Niels Westerby: Den ærede ordfører hr. Iver Poulsen kom i sit indlæg ind på nogle af mine bemærkninger om tillægspensionen i går. Jeg gjorde i går gældende, at tillægspensionsordningen burde være alle omfattende, og at man burde udvide den, eventuelt fordoble den. Den ærede ordfører hr. Iver Poulsen sagde, at jeg havde været ude på stemmefiskeri; lad os give de ældre denne tryghed, noget i den retning lagde det ærede medlem hr. Iver Poulsen mig i munden. Men det er ikke rigtigt. Jeg gav tydeligt udtryk for, at alderdommens tillægspension skal betales af dem, der kommer til at nyde godt af den, og der er heller ikke andre til det.

Jeg gjorde tydeligt rede for, at et af vore store problemer i Danmark er, at i løbet af de sidste 4-5 år er den obligationsmasse, der sælges på fondsbørsen, blevet ca. femdoblet. Medens det ikke er ret mange år siden, at der kun blev sendt for én milliard kr. obligationer på markedet, så bliver der nu i disse år sendt for 5 milliarder kr. obligationer på markedet. En del af vanskelighederne skyldes jo netop denne kendsgerning, for der er ikke nok til at købe de mange flere obligationer, der nu udbydes. Derfor får vi kursfald, derfor får vi rentestigning, derfor har vi problemer med bolig-

byggeriet, derfor har landbruget, der så hårdt trænger til kapital, svært ved at få kapital, og derfor har vi i det hele taget et problem med at finansiere store dele af vort erhvervsliv, som i mange henseender netop bygger på finansiering gennem obligationer.

Jeg udtalte netop, at alderdommens tillægspension er noget i retning af et columbusæg, altså noget, hvor man både kan få i pose og i sæk, for det giver mere tryghed for de ældre. Man får den større tryghed, når man bliver gammel, hvis man får denne alderdommens tillægspension oven på folkepensionen. Men jeg sagde udtrykkelig: samtidig er man med til igennem de bidrag, man betaler, når man er yngre, at finansiere vigtige dele af erhvervslivet og boligbyggeriet. Man er med til at sikre sig selv, når man bliver ældre, og man er med til at sikre, at de, der nu ikke kan få tag over hovedet til rimelige huslejer, lettere vil kunne få det. Derfor mener jeg, at alderdommens tillægspension er et columbusæg, som kan medvirke til at udskyde det forbrug, der netop i disse år bidrager til at give os økonomiske vanskeligheder.

Den ærede ordfører for det radikale venstre, hr. Baunsgaard, lagde mig i munden, at jeg havde sagt, at jeg var noget vred over, at det radikale venstre ville undergrave NATO, fordi det radikale venstre havde givet udtryk for, at der skulle ske en undersøgelse af NATO. Der må det ærede medlem hr. Baunsgaard have misforstået mig. Jeg sagde netop udtrykkeligt, at det radikale venstre ikke fra min side skulle høre ilde for, at man ønskede en undersøgelse af NATO. Jeg sagde udtrykkelig, at NATO ikke måtte blive en hellig ko, men at man burde drøfte, hvad der bør ske i 1969, i god tid. Derefter kom jeg ind på nogle betragtninger over, hvad jeg, som tingenes her ud i øjeblikket, mener må være de fundamentale betragtninger i forbindelse med vor sikkerhedspolitik.

Jeg må måske sige, at jeg er lidt skuffet over, at den høje regering ikke kom med en kommentar til mine bemærkninger om forsvarsberedskabet. Min hovedtanke er den, at sådan som de rådende internationale forhold er, vil det ikke være rigtigt, rimeligt eller forsvarligt at svække det forsvarsberedskab, der er i Danmark. Det centrale

[Niels Westerby.]

udgangspunkt for mig under de nuværende internationale forhold, hvor vi ikke har sikkerhed for, hvordan udviklingen vil blive, må være, at forsvarsberedskabet ikke må nedsættes. Men jeg udtalte samtidig, at det er et meget alvorligt indgreb i den personlige frihed at have en lang tjenestetid, og man bør prøve på at holde den kortest mulige tjenestetid. Jeg opfordrede regeringen til at undersøge, om man gennem en mere intensiv og forceret uddannelse og gennem anskaffelse af bedre materiel vil være i stand til at opretholde det nuværende forsvarsberedskab, samtidig med at man nedsætter tjenestetiden. Hvis det er sådan, at man ved bedre materiel og bedre uddannelse i værnene er i stand til at nedsætte tjenestetiden, så bør det gøres. Kan vi betale os fra at skaffe mere personlig frihed til landets ungdom, så bør vi gøre det. Jeg vil meget gerne udbede mig den høje regerings kommentar hertil. Vil man undersøge spørgsmålet om forsvarsberedskabet i lyset af disse betragtninger?

Endelig et par bemærkninger om det nordiske samarbejde. Det er blevet nævnt af mig under debatten forleden dag, at det var et brud fra engelsk side på aftalerne inden for EFTA, da man gennemførte den engelske særtold. Jeg nævnte også, at man måske burde tage op til overvejelse, om man ikke reelt — og ikke bare som en talemåde — kunne styrke det nordiske samarbejde ved at give en lignende fortrinsstilling for de nordiske lande på de nordiske landes markeder. Det må i alt fald være et godt argument over for England at sige følgende: hvis ikke I afskaffer jeres traktatstridige særtold, så kan I ikke med rette indvende noget imod, at de nordiske lande sikrer sig en lignende stilling på de tre nordiske landes markeder. Jeg vil gerne anmode om, at den højtærede udenrigsminister og regeringen tager op til overvejelse, om man skulle prøve at møde frem med disse gode argumenter over for England, for jeg tror netop, at man gennem et stærkere samarbejde på det nordiske marked vil være i stand til på længere sigt at opbygge en mere fælles optræden i handelspolitikken fra de nordiske landes side.

Jeg lagde mærke til det ærede medlem hr. Baunsgaards tale om indkomstpolitikken

og fik det indtryk, at det ærede medlem gør indkomstpolitikken til det helt centrale. Naturligvis er indkomstpolitik vigtig, men det er kun et af midlerne i den økonomiske politik. Der er også et vigtigt middel, der hedder finanspolitik, og der er et vigtigt middel, der hedder pengepolitik. Jeg tror, man må se i øjnene, at man ikke gennem indkomstpolitikken vil være i stand til for alvor at gøre noget ved den indkomstpolitiske udvikling i Danmark. Jeg tror, man må se i øjnene, at det, der gør, at priser, lønninger, avancer o. s. v. stiger, er, at vi har en overophedet økonomi, hvor efterspørgselspresset er meget stærkt — og for stærkt. Lønningerne fastsættes, priserne fastsættes og avancerne beregnes under indtryk af en overophedet økonomi; derfor kommer de alle sammen til at løbe løbsk, og derfor har vi vanskelighederne. Jeg tror, at de indkomstforhøjelser, som befolkningen får, og som jo altid er af det gode, hvis der er dækning for dem i produktionen, men som har været skadelige de senere år, fordi der ikke har været dækning for dem i produktionen, ikke ville være indtruffet, hvis man i tide havde sørget for at dæmpe efterspørgselspresset.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard var inde på betragtninger om det ulykkelige i, at vi gang på gang ved hjælp af finanspolitik, kreditstramning og høj rente må tage fra folk, hvad de har fået, og det er rigtigt. Men vi bør netop anvende finanspolitikken og pengepolitikken så tidligt, så hurtigt og så effektivt, at vi undgår, at priser og lønninger stiger. Vi må gennem finanspolitikken og pengepolitikken være med til at skabe et sådant økonomisk klima her i landet, at det hele ikke løber løbsk. Jeg tror, at vi ville være meget kloge i det høje ting, hvis vi forsøgte at anvende disse midler, når vi så, at der var vanskeligheder forude, og ikke først bagefter, når ulykkerne er sket.

Jeg takker for den højtærede statsministers udtalelse om, at regeringen velvilligt ville overveje mit forslag om at nedsætte et udvalg, der skulle undersøge betingelserne for økonomisk vækst. Jeg har ved at lytte til debatten fundet ud af, at der er en tilbøjelighed til at anskue hver enkelt ting for sig. Jeg mener at have fundet ud af, at det kniber lidt med at se den fornødne sammen-

[Niels Westerby.]

hæng i de økonomiske overvejelser. Jeg tror, at meget i det høje ting ville ændre sig i fremtiden, hvis man ikke nøjedes med et inflationsudvalg, der skulle undersøge denne ene side af vort økonomiske liv, denne ulempe, der eksisterer på grund af den overophedede økonomi, men koncentrerede anstrengelserne om at undersøge det, der er det virkelig væsentlige, nemlig hvordan man skaber den størst mulige økonomiske vækst og den stærkest og hurtigst mulige velstandsstigning.

Jeg tror, det vil være meget vigtigt, at man får en sagkyndig udredning af betingelserne for økonomisk vækst, hvad man kan gøre fra folketingets side herfor, hvordan man bør tilrettelægge lovgivningsarbejdet for at fremme den økonomiske vækst, og hvordan man fra regeringens side kan fremme den. Jeg må altså bede om, at man dels til oplysning for folketingets partier — de bør vel egentlig også deltage i overvejelserne herom — dels til vejledning for befolkningen prøver at få disse spørgsmål undersøgt, hvorved man vil give den politiske debat en drejning over i et mere frugtbart spor i stedet for blot at diskutere de vanskeligheder, vi har i øjeblikket. Jeg takker den højtærede statsminister for, at regeringen vil overveje dette velvilligt.

Den ærede ordfører for de konservative, det ærede medlem hr. Poul Møller, var i går inde på, at det ærede medlem hr. Diderichsen og jeg har placeret os tæt ved socialdemokratiet, og jeg har i en leder i Jyllands-Posten i dag læst, at liberalt centrum vil holde regeringen ved magten. Jeg vil indrømme, at man jo i det høje ting bevæger sig meget i tankebaner om, hvor længe regeringen kan sidde, og hvornår man selv kan komme til. Det kan måske derfor være vanskeligt for medlemmerne i det høje ting, der netop er inde i disse tankebaner, at forstå, at der er andre, der fortrinsvis føler sig ledet af andre tanker.

Liberalt centrum vil lade sig lede af, at det saglige sker, af, hvad vi efter vores bedste overbevisning finder er rigtigt. Så må hensynet til, om vi kan lide en regering eller ikke, om vi kan lide et oppositionsparti eller ikke, være vigende. Vi vil simpelt hen, ligesom vi gjorde i foråret, tage stilling efter, hvad vi efter vor bedste overbevis-

ning mener er det rigtige, og vi vil skyde selve dette spil om regeringsmagten i baggrunden.

Måske vi kunne prøve at fantasere os til den situation, at det ærede medlem hr. Poul Sørensen var regeringschef for en konservativ mindretalsregering. Hvis vi tænkte os den tanke, måtte vi vel regne med, at det ærede medlem i en situation som den, der var i foråret, måtte bede om større skatter, og jeg kan forsikre det ærede medlem hr. Poul Sørensen om, at hvis han var statsminister og bad om højere skatter i en situation som den, der var i foråret, så ville liberalt centrum også stemme for det. Vi ville stemme for det, uanset hvem der havde regeringsmagten, fordi vi mener, det er det sagligt rigtige og det afgørende.

Jeg håber, man af mine bemærkninger har forstået, at jeg hverken møder med eller uden boksehandsker, og at jeg heller ikke har knøjernene på; men jeg prøver at gøre mig umage for at anvende det gode argument.

Erik Kragh: Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger til de ærede medlemmer hr. Baunsgaard og hr. Aksel Larsen.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard udtalte, at uroen er uden for Europa. Ja, det er også gået op for mig; men der er 3 grunde til, at uroen er uden for Europa. Den første grund er Sovjetunionens erkendelse af den militære stabilitet i Europa, af atombalancen, erkendelsen af, at Sovjetunionen ikke kan risikere krigeriske begivenheder, hvor russiske og amerikanske tropper ville stå over for hinanden. Den anden grund er afviklingen af kolonieredømmet — altså alle de nye landes opståen — og den tredje grund er den kommunistiske magtovertagelse i Kina. Det tror jeg ikke der er nogen der er i tvivl om. Men når det ærede medlem siger, at det, vi har levet på, er en militærproblematik, der er overstået; må jeg have lov at gentage, hvad jeg sagde i går: at det forekommer mig, at det ærede medlem, som ønsker en tilbunds gående undersøgelse af vore udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold, på forhånd drager konklusionen ved denne udtalelse og ved de udtalelser, som det ærede medlem fremkom med i går, nemlig at vi bygger på en forældet tankegang, at det hænger sammen

[Erik Kragh.]

med en ikke længere eksisterende forudsætning, og at vi må have en for vanetænkning befriet udenrigspolitik. Hvis dette ikke er på forhånd at drage konklusionen af den fordomsfri undersøgelse, som det ærede medlem ønsker, så ved jeg ikke, hvad det er. Og det er i øvrigt ikke rigtigt, at det er en overstået militærproblematik. Det er en ændret militærproblematik. Vi er ikke længere bange for et russisk angreb i Europa, fordi vi opretholder de styrker, vi gør. Det, vi er bange for, er, at man i ly af atombalance, i ly af dette, at begge de to store atommagter råder over så vældige kernevåben, at ingen af dem kan bruge dem, skulle forsøge lokale aktioner for at stille Atlantpagten over for en fuldbyrdet kendsgerning. Det er derfor, vi er nødt til at opretholde stabiliteten.

Selvfølgelig er atomspørgsmålet i sammenhæng med Vesttyskland en vanskelighed, men jeg vil gerne for det første gøre opmærksom på, at Vesttyskland ikke har fremsat nogen ønsker om at få atomvåben, ikke har erklæret at ville erhverve atomvåben, og for det andet er der ikke tale om, at Vesttyskland får en finger på aftrækkeren, for der er nemlig ingen andre, der har fingeren på aftrækkeren, end den amerikanske præsident. De andre kan få en finger på sikringen, men det er til syvende og sidst — ifølge amerikansk lovgivning — den amerikanske præsident, der bestemmer, hvornår atomvåben, der er fremstillet i Amerika og tilhører den amerikanske stat, skal aflyses.

Dernæst siger det ærede medlem, at vi vil have, at modparten skal begynde — formentlig på nedrustning — og at vejen må være forhandling. Ja, det er da klart, at vejen må være forhandling. Jeg tror ikke, der er nogen i den vestlige verden, der ikke gerne vil forhandle, men man skal være 2 om det. Og den første betingelse for at få en forhandling i gang er i hvert tilfælde, at vi ikke svækker os og svækker den stabilitet, der har skabt forhandlingsmulighederne.

Så udtalte det ærede medlem bekymring

for, at jeg ikke forstod den politiske side af sagen. Jeg må da bede det ærede medlem læse, hvad jeg sagde i går. Jeg gav en rede-gørelse, der absolut både havde politisk og militært indhold, og jeg tror nok, jeg forstår sammenhængen mellem disse ting, for sikkerhedspolitik er jo en blanding af politiske og militære betragtninger. Jeg gav en rede-gørelse for, at spændingen ikke først og fremmest er en spænding om tyskerne og atomvåben, men om det delte Tyskland. Der ville ikke være nogen spænding i Europa, hvis der ikke stod 400.000 russiske soldater alene i Østtyskland.

Endelig prøvede det ærede medlem hr. Baunsgaard — og det var vel nok trumf-kortet i hans indlæg — på at fortælle mig, at jeg undergravede min argumentation om NATOs sammenhold ved ikke at tro på, at Danmark ville komme Norge til hjælp i tilfælde af et isoleret angreb mod Nordnorge, altså under et nordisk forsvarsforbund, der var alliancefrit. Jeg vil heroverfor gerne bede det ærede medlem tænke på de politiske forudsætninger i denne sal. I tilfælde af, at vi havde et nordisk forsvarsforbund, og i tilfælde af, at russerne lavede en lokal, mindre aktion mod Nordnorge, ville vi så sende styrker til Nordnorge og derved frivilligt gå i krig med Sovjetunionen? Men det andet billede, NATO-billedet, det er den amerikanske garanti for Vesteuropa; amerikanerne ved, at hvis Vesteuropa falder, så er De Forenede Stater færdig med at være en stormagt og kan ikke standse kommunismens udbredelse. De amerikanske præsidenter, udenrigsministre og forsvarsministre har med få måneders mellemrum i de sidste 15 år erklæret, at et angreb på Vesteuropa vil blive besvaret med alle nødvendige midler, også de strategiske kernevåben, selvfølgelig afpasset efter angrebets omfang. Derfor er der ikke nogen sammenhæng imellem den betragtning, jeg gjorde om dansk hjælp til angreb på Nordnorge, og amerikanernes interesse i at sikre Vesteuropa.

Jeg vil også sige et par enkelte ord til

[Erik Kragh.]

det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Når jeg i går ikke beskæftigede mig med det ærede medlems indlæg, var det ærlig talt, fordi jeg syntes, det ikke var værd at beskæftige sig med. Det har vi jo hørt så tit. Det var et forsvar for de kommunistiske stormagters politik, suppleret med et tidligere gentaget citat af forhenværende minister Dahlggaard for mange år siden, et citat, der vel ikke til stadighed kan interessere folketingets medlemmer.

Nu er der vel ikke nogen synderlig forskel på kommunisters og folkesocialisters udenrigspolitiske mål. Når man studerer socialistisk folkepartis blad og sammenligner det med Land og Folk, så har jeg i hvert fald ikke kunnet finde nogen forskel, og det er vel derfor meget naturligt, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen forsvarer den kommunistiske politik. Men jeg gad nu alligevel vide, om det er klogt, og om det er værdigt at slutte et sådant indlæg med igen at citere Clemenceaus bekendte ord om, at krigen er alt for farlig en ting at overlade til generalerne. Det ærede medlem ved måske også, at der er en fortsættelse på dette, nemlig at freden er alt for alvorlig en ting til alene at overlades til politikerne. Det så vi i rigt mål i 30'erne, hvor Europa var uden den politiske ledelse, der kunne have hindret Hitler så sent som i 1936, da han besatte den venstre Rhinbred. Fordi denne politiske ledelse svigtede, var England og Frankrig nedrustede på trods af de militæres protester, Amerika var fjernt og nedrustet, det var alt dette, der gjorde Hitlers tilsynekomst og hans erobringer i årene før krigen mulige. Netop efter krigen har vi set et forbilledligt samarbejde i de store lande imellem politikere og generaler, og derfor tror jeg, at såvel freden som krigen sikres bedst ved en kombination af de politiske og militære myndigheder.

A. C. Normann: Det er den højtærede finansministers udtalelser i går vedrørende afskrivningsreglerne, som foranlediger mig til at gøre nogle få bemærkninger om det emne, som jeg mener som regel indgår med alt for ringe vægt i vore økonomiske overvejelser, i vor vurdering af den økonomiske situation.

Der eksisterer jo faktisk et vildnis af

uklarhed om dette meget vigtige emne. Afskrivningsreglerne har det fundamentale præg tilfælles med den øvrige del af hele skatteproblemet, at disse regler virker i flæng på en måde, som afføder og som må afføde et utal af eksempler på individuelt uheldige virkninger. Selve det forhold, at afskrivningsreglerne forudsætter en reel fortjeneste — ellers kan de ikke udnyttes med fordel ret længe — indebærer jo, at de let føles diskriminerende af dem, som ikke har fortjeneste eller lånemuligheder til udnyttelse af afskrivninger.

Jeg hører meget ofte — og det tror jeg vi alle gør ude på møder — landmænd, som peger på, at de store gårde kan udnytte afskrivningsreglerne meget bedre end de mindre brug, som har en for ringe indtægt, og det bidrager for tiden ikke til mindre bitterhed, at også både kornlov og kreditstramning inden for landbruget rammer hårdest nedad.

Her er vi altså ved en udemokratisk side af afskrivningsreglerne, og lignende forhold fremdrages ofte inden for fiskeriet og andre områder inden for de frie erhverv. Men det gælder da også opad i indtægterne, at en forskelsbehandling endog finder sted i høj grad.

Hvis jeg nævner grupper med ret betydelige indtægter som f. eks. grossererne eller højesteretssagførere, som ingen afskrivningsobjekter har eller har brug for sådanne, har de jo ikke nogen mulighed for at opbygge en skattefri formue på samme måde som den næringsdrivende, der kan udnytte afskrivningsadgangen, selv om de har den samme indtægt og det samme privatforbrug. Det var vel forhold som dette, der stærkt bidrog til, at kapitalvindingsskatten kom til verden for få år siden.

En af grundene til, at jeg her i dag hjerteligt slutter mig til finansministerens ønske om en undersøgelse af hele dette problem, er de uheldige sider, jeg her har nævnt, og jeg tror også, at en undersøgelse er vigtig af andre grunde. Det er jo sådan, at det eksperimenterende erhvervsliv bør holdes 2 ting til gode: for det første, at det står midt i en vældig kamp om konkurrencedygtigheden og evnen til at hævde sig under den nye internationale markedsstruktur; vi er her inde i en udvikling, som vi foreløbig ikke kan overse, ikke for de nærmeste år i alle tilfælde, og hvor vi eventuelt står over for at

[A. C. Normann.]

skulle ind i en betydelig skarpere konkurrence for industriens vedkommende, i alle tilfælde hvis vi en skønne dag kommer ind i fællesmarkedet. For det andet hæmmer kreditstramningen investeringer såvel som forbrug, og både forbrugshæmninger, lånevanskeligheder og rentens højde gør det mindre attraktivt end tidligere at købe maskiner, skibe og biler af skattemæssige grunde. Skal afskrivningsprocenten være mindre end 30 pct. af saldoen på alle områder — og det forstår jeg der er nogen der nærer ønske om — må der spørges, om tidspunktet ikke er det dårligst tænkelige nu. Jeg minder om, at dansk industri i to henseender er ringere stillet end andre landes. For det første: pengene er dyrere hos os, og for det andet er afskrivningsmulighederne, afskrivningsreglerne, bedre i mange af de lande, vi konkurrerer med.

Efter hvad direktør Klæbel i Industrirådet har undersøgt, kan man i EFTA-lande som f. eks. Sverige og England afskrive henholdsvis 75,7 og 75,8 pct. i de første 3 år, i Danmark kun 65,7 pct., i USA 84 pct. og i Italien 85 pct. I Danmark kan man kun afskrive, hvad en maskine har kostet, eller hvad et skib har kostet, mens man i en række lande, bl. a. de 4 nævnte, kan afskrive under hensyn til genanskaffelsesværdien i et stigende prisniveau, i England f. eks. op til 130 pct. af købsprisen. Det er klart, at det er en ting, som må tages i betragtning, når vi vurderer dansk erhvervslivs stilling og dets konkurrence-muligheder i sammenligning med andre lande.

Der er formentlig ikke for nogen her i tinget tvivl om, at den vældige opsparring, der på bekostning af forbruget har fundet sted her i landet i de sidste 7-8 år igennem investeringer på samtlige hovedområder af erhvervslivet, og som har medført oprettelsen af snese af tusinder af nye arbejdspladser, fuld beskæftigelse og en vældig eksportforøgelse, for en meget stor del skyldes afskrivningsreglerne, der altså har medvirket til levedødens hastige højnelse og til tilgangen af udenlandsk valuta. Jeg tror derfor, det er tvivlsomt, om det med rette kan siges, at den henstand med skattebetalingen, som afskrivningsreglerne er et udtryk for, rammer andre skatte-

ydere, bortset fra den øjeblikkelige virkning.

Jeg har set, at LOs sekretær, hr. Thomas Nielsen, har gjort det synspunkt gældende, at der under de nuværende kapitalforhold købes ting udelukkende af afskrivningsmæssige hensyn. Jeg tror, at den undersøgelse, den højtærede finansminister har adviseret, vil vise, at dette er en urigtig påstand; man vil overhovedet ikke kunne tillade sig at anvende udtrykket „udelukkende“ i den forbindelse, som sekretæren her har gjort.

Jeg havde tænkt mig at gøre et par bemærkninger om stillingen i forhold til langt flere landes skattepolitik, men skal under hensyn til det sene tidspunkt lade være hermed. Jeg vil blot pege på, at det også bliver interessant, om den undersøgelse, der nu sættes i gang, vil vise, at den skattelettelse, der opnås igennem afskrivningerne i byerhvervene, rammer andre skatteydere inden for en afskrivningsperiode på nogle år, eller om den storstilede tekniske udvikling, investeringerne muliggør, tværtimod kommer til at gavne dem, kommer til at gavne os alle på en sådan måde, at man kan sige, at denne teori ikke holder stik. Jeg tror for min del, at lidenskaberne har fået en del mennesker til for tidligt at lægge sig fast på standpunkter, som der vil blive rokket ved ved en nærmere afklaring, og derfor mener jeg, at vi ikke bør foretage store ændringer, før der er tilvejebragt større klarhed på det område.

Må jeg sluttelig pege på, at jeg tror, man må sige om lagerafskrivningerne, at de i den henseende er af en anden karakter end de afskrivninger på de øvrige objekter, vi taler om. Reglerne herom ændrede vi jo allerede i sidste folketingsamling. Det er hverken samfundsmæssigt eller erhvervsmæssigt ønskeligt, at vi hvert år henimod nytår opbygger for hundreder af millioner kroner større varelagre end nødvendigt på det tidspunkt. De for tidlige indkøb kunne måske undgås, hvis man, som tilfældet er i visse andre lande, kom ind på helt nye principper, f. eks. det princip, at man kan afskrive på et gennemsnit af f. eks. de 3 sidste år eller de 5 sidste år. Der vil herved sandsynligvis kunne opnås et mindre pres på kreditten ved årsskiftet, et problem, som bankerne og de kreditgivende købmænd

[A. C. Normann.]

er stærkt fortrolige med, og samtidig et mindre pres på valutaen i årets sidste kvartal.

Jeg fremdrager dette væsentlige spørgsmål her til sidst i håb om, at også den tanke kan indgå i den undersøgelse, finansministeren nu sætter i gang.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Først et par ord om socialdemokratiets politik, hvorvidt det er en samfundsbetonet politik eller en ensidig politik. Det var herom, det ærede medlem hr. Poul Hartling brugte en hel del af sin taletid på en, synes jeg, ret skarp måde og på en måde, der efter min opfattelse skød en hel del over målet.

Hvis man betragter de politiske resultater, socialdemokratiet har opnået gennem sin indsats i dansk politik, er det jo da ganske klart, at de er i overvejende grad samfundsmæssigt betonet. Det gælder, hvis man betragter socialdemokratiets regeringsperiode før krigen, først og fremmest den lange socialdemokratisk-radikale regeringsperiode fra 1929 til krigen, der jo var et udtryk for et samfundspolitisk gennembrud i dansk politik, hvor der på næsten alle samfundslivets områder blev gennemført reformer, der den dag i dag præger Danmark, præger vort samfund, præger vort folkestyre, præger hele det daglige liv her i landet. Der kan ikke være tvivl om, at der i den periode blev øvet en historisk gerning i Danmark på et klart samfundsmæssigt grundlag.

Og jeg må mene, at betragter man socialdemokratiets lige så lange regeringsperiode efter krigen, så vil nøjagtigt det samme kunne siges. Man vil fra område til område kunne se, hvordan det danske socialdemokrati snart som mindretalsregering, snart som leder af flertalsregeringer i koalition først og fremmest med det radikale venstre har bidraget til en samfundsmæssig udvikling, socialt betonet, der har indeholdt vældige fremskridt for alle grupper her i landet — også for det landbrug, som jeg forstår at det ærede medlem hr. Poul Hartling i så høj grad føler sig knyttet til i sin politiske virksomhed, hvad han også gav udtryk for.

Det gælder også den aktuelle politik. Tag f. eks. udenrigshandelen. Jeg vil tvivle på,

at der overhovedet findes lande i Europa, der har så fri, så liberal en udenrigshandel, som vi har det. Vi har, bortset fra en enkelt sektor — jeg skal skåne det ærede medlem hr. Poul Hartling for at sige, hvilken sektor det er — restriktionsfri indførsel og relativt lave todsatser. Og denne udvikling fortsætter. Det var under socialdemokratisk-radikal ledelse, at Danmark gik ind i EFTA, som jo er et udpræget liberalt foretagende, og gennem EFTA-politikken har vi fået afbygget todsatserne for en meget stor procentdel af vor indførsel, fået dem afbygget så langt, at hvis EFTA i øvrigt holder til — og det håber vi det gør — at gennemføre sine mål, så vil vi have toldfrihed over for en meget stor del af importen fra 7 andre lande i Europa. Ja men er det ikke en liberal, samfundsmæssig indsats?

Der er blevet sagt mange rosende ord om afskrivningsreglerne. Jeg hørte meget vel, at det ærede medlem hr. Poul Hartling også var enig i, at der kunne udøves kritik over for afskrivningsreglerne, at de ikke må føre til misbrug eller til andre mål end det, det var hensigten at nå. Men hvem var det, der indførte disse afskrivningsregler? Hvem var det, der indførte investeringsfonden? Ja, det skete skam under socialdemokratisk ledelse. En klart samfundspolitisk, produktionsfremmende, investeringsfremmende, opsparringsfremmende indsats. Der er jo ikke tale om, at nogen vil afvikle disse ting; der er netop tale om det samme, som den ærede ordfører for venstre har talt om: at man gennem en undersøgelse vil se, om der skulle være misbrug, om der er forhold her, der skulle rettes.

I øjeblikket er byggerestriktionerne ved at blive ophævet. Atter et eksempel på en erhvervsbetonet, en samfundsmæssig politik, som skulle føre til øget konkurrence her i landet. Tænk på handelsministerens forslag til næringslovgivning, til licitationslovgivning; atter et udtryk for en samfundsmæssig politik. Landbrugsstøtten, som det ærede medlem hr. Poul Hartling talte så varmt for, ja, den er da gennemført under socialdemokratiske regeringer. Det er vel ikke LO, der har tvunget os til at gennemføre den?

Nu står vi over for at skulle gennemføre en strukturændring i jordlovgivningen, der skal muliggøre andre former for landbrugsdriften. Atter et eksempel på en bred sam-

[Statsministeren.]

fundsmæssig politik. Hvem er det, der år efter år har gennemført en kornlov her i landet — jeg erkender undertiden med tvivl i sindet? Ja, det er skam socialdemokratiske eller radikale landbrugsministre i regeringer med socialdemokratisk deltagelse. Sådan kunne jeg blive ved længe, men da det var min hensigt at tale relativt kort, skal jeg ikke fortsætte.

Det er imidlertid klart, at socialdemokratiet føler sig nært knyttet til lønmodtagerne, til arbejderne, til funktionærerne og til tjenestemændene. Det har vi aldrig nogen sinde nægtet. Og det er da klart, at så langt det er muligt inden for de givne samfundsøkonomiske rammer og som led i den udvikling, vi er inde i, vil vi bidrage til at varetage lønmodtagernes, arbejdernes, funktionærernes og tjenestemændenes interesser.

Det kan da ikke være sådan, at når venstre foreslår en forøgelse i landbrugsstøtten på 190 mill. kr., så er det en samfundsmæssigt hensyntagende politik. Hvis derimod socialdemokratiet ønsker at varetage lønmodtagernes interesser, så er det en skrap klassepolitik, eller hvad man nu vil kalde den. Det kan ikke være rigtigt. Hvis det er rimeligt — og det er det — at varetage landbrugets interesser, så landbruget har rimelige vilkår at arbejde under, må det også være rimeligt at varetage arbejdernes og funktionærernes interesser, så deres arbejdsvilkår er gode, og det burde man ikke kritisere os for. Man burde være glad ved, stolt over, at vi har haft en udvikling her i landet, så vi har en veluddannet og i hvert fald for nogle områders vedkommende vel-lønnet arbejder- og funktionærklasse, som gennem hele sin indsats i erhvervslivet i så høj grad har bidraget til den voksende produktion, den voksende produktivitet, til vor konkurrenceevne og til vor voksende eksport.

Om skatteforslagene — og det skal også være et svar til det ærede medlem hr. Poul Møller — må jeg virkelig fastholde, at det forholder sig sådan, at hvis enten venstre eller de konservative nu ville gå ind i praktiske forhandlinger om en skattereform, så ville vi have den i løbet af få måneder; vi ville have den på grundlag enten af det forslag til en merværdiafgift, regeringen har fremsat og nu genfremsat, eller på grundlag

af en forhandling om en afgift i detailledet, som vi har erklæret os villige til at arbejde med, hvis man foretrækker det. Det er selvfølgelig rigtigt, at vort forslag om at nedsætte de direkte skatter for de små indtægter og for mellemindkomsterne, det er en skitse; det er klart, men det er en meget konkret udformet skitse. At vi siger, det er en skitse, er, fordi det er et forhandlingsgrundlag. Jeg går ud fra, at det ikke ville gavne en mindretalsregerings muligheder for at gennemføre disse foranstaltninger at komme med forslagene i ultimativ form, men det er i hvert fald en skitse, der klart angiver, hvilken skattereform der vil kunne opnås på grundlag af gennemførelse af en vareafgift, samtidig med at nødvendige sociale forbedringer skal gennemføres. Jeg må altså fastholde, at hvis vi ikke i løbet af få måneder har denne skattereform, som begge de ærede oppositionspartier jo har reklameret så meget med at de er tilhængere af, så er det, fordi ingen af dem vil gå ind i praktisk handling. Jeg kan ikke se, at det er en urimelig skarp argumentation. Jeg kan godt forstå, hvis man ikke kan lide, at jeg siger det, men det er jo dog rigtigt.

Så kan man sige: ja men har regeringen ikke et andet flertal, den kan gennemføre det med? Men det har vi jo ikke. Det radikale venstre har sagt, at man kun vil medvirke til disse ting, hvis enten venstre eller de konservative også gør det. Om det er rimeligt, kan man så diskutere med det radikale venstre; jeg forstår da godt, at det radikale venstre siger noget sådant over for en så stor og så gennemgribende reform.

Det ærede medlem hr. Poul Hartling spørger, om regeringen vil gennemføre kildeskat sammen med SF. Er det ikke sådan lidt for snedigt spurgt? Jeg får oven i købet at vide, at det kan besvares med ja eller nej. Det ærede medlem ved jo udmærket godt, hvad det kan besvares med: at der ikke er flertal mellem socialdemokratiet og SF til at gennemføre noget sådant, så derfor får spørgsmålet udelukkende denne lidt snedige, retoriske karakter, som det selvfølgelig er det ærede medlem hr. Poul Hartlings ret at anvende; det er da indlysende. Men svaret må blive, som jeg her har givet det.

Om den udvidede tillægspension, som skulle være værdifast, større end den nuværende, efter svensk mønster, og tilfalde

[Statsministeren.]

alle, der har været aktive i erhvervslivet, vil jeg gerne sige, at jeg stadig synes, det er et meget vigtigt forslag, og jeg kan ikke lade mig afskrække af den ærede ordfører for de uafhængige. Det er muligt, at han ikke kan lide den slags foranstaltninger, men det kan vi. Vi mener, det er rimeligt i et samfund med voksende velstand at stræbe henimod, at enhver, der har været aktiv i erhvervslivet, i sin pensionstid opnår en levestandard, der ikke betyder et brat fald fra indtægterne som aktiv til en knap folkepension. Det mener vi er rimeligt; vi mener, det er et socialt forstandigt mål at tilstræbe.

Så kan man spørge, som den ærede ordfører for venstre gjorde det, om dette her nu bare er løs snak, eller om det er noget, der er realiteter bag ved. Jeg mener da, at der er høj grad af realiteter bag ved det. Vi ved jo, at en sådan ordning for længst er gennemført og er i kraft i Sverige. Alene ved at studere erfaringerne fra Sverige vil man få et ganske godt materiale at gå ud fra. Hermed vil jeg ikke sige, at vi bare skal kopiere den svenske ordning. Hvis vi havde ment det, havde vi selvfølgelig ikke nedsat et ekspertudvalg til at gennemarbejde det hele.

Man kan også gå til Norge og se, på hvad måde man gennemfører det dér. Jeg går ud fra, at den nye norske regering vil gå videre med dette arbejde på samme måde som den afgæede norske regering, så det er ikke løs snak. Her er tale om en moderne foranstaltning, en social sikring ind i pensionsalderen, som samtidig bærer den økonomiske sundhed i sig ved at skabe mulighed for en nyopsparing i store fonds, der vil kunne anvendes enten, som det ærede medlem — jeg tror, det var det ærede medlem hr. Iver Poulsen — sagde det, til udlån til erhvervslivet eller måske til at sikre en del af byggeriet den bedre og mere rimelige finansieringsform, som byggeriet i så høj grad har brug for i dette land. Jeg må altså stadig væk mene, at tillægspensionstankegangen: tillægspension til alle, er noget, der må have den allerstørste interesse.

I anledning af det ærede medlem hr. Poul Møllers bemærkninger og forslag til motive-

ret dagsorden vedrørende politisk repræsentation i det udvalg, der undersøger mulighederne for denne nye ATP-ordning, vil jeg gerne sige, at det hele tiden har været regeringens hensigt at søge dette udvalgsarbejde fremmet mest muligt, og vi har fundet, at det skete hurtigst ved, at man lod et forholdsvis lille ekspertudvalg skabe det principielle grundlag. Det venter vi at kunne få i begyndelsen af næste år, engang hen på forsommeren, og dette principgrundlag skulle så have været fremlagt her i folketinget. Her skulle man have debatteret det og så nedsat et politisk udvalg. Men det er da klart, at det kan gøres anderledes. Nu har man stillet forslag om, at der skulle politiske repræsentanter ind i udvalget. Jeg tror i og for sig, at vor fremgangsmåde var bedre og ville have gjort det hurtigere; det er ikke, fordi jeg mener, at politikere gennemgående forsinket sagerne, men jeg tror nu engang, at et lille antal eksperter hurtigere ville have kunnet gennemarbejde de ret vanskelige tekniske, aktuarmæssige problemer, og når vi havde det klart, kunne vi så tage fat på det fra politisk hold med deltagelse fra partierne. Men vi vil da ikke fra regeringens side sætte os imod et almindeligt ønske om politisk deltagelse i ekspertudvalget, og jeg skal anmode socialministeren om, at de politiske partier bliver repræsenteret i udvalget. Jeg håber så, at arbejdet må få et sådant forløb, at det ikke forsinket denne sag, som jeg, således som jeg har givet udtryk for det, tillægger vægt.

Med hensyn til indkomspolitikken spørger man: hvad gjorde den ansvarlige regering i 1964 under de tilstundende overenskomstforhandlinger. Ja, vi gjorde vel i og for sig det, som det ærede medlem hr. Poul Hartling og det ærede medlem hr. Baunsgaard mener vi burde gøre. Jeg mener, vi gjorde det. Allerede i oktober 1964 sammenkaldte jeg repræsentanter for erhvervenes og arbejdsmarkedets organisationer, og på det møde gav jeg klart udtryk for regeringens vurdering af den økonomiske situation og for det ansvar, der påhvilede organisationerne. Helt konkret pegede jeg på, at der, for så vidt produktionskapaciteten angik, skulle være mulighed for en fremgang i nationalproduktet på ca. 4 pct. i alt, når befolkningstilvæksten blev taget i betragt-

[Statsministeren.]

ning — netop det, det økonomiske råd havde sagt; det samme sagde jeg til organisationerne.

Og videre sagde jeg, at hvis man udvidede pengeindkomsterne ud over dette snævre spillerum, ville det ikke føre til nogen stigning i realindtægterne, men ville udløse højere priser og måske også højere skatter og afgifter. Hensynet til vore erhvervs internationale konkurrenceevne og til beskæftigelsen måtte tale for, at man undgik en for stærk stigning i pengeindkomsterne her i landet. Jeg synes altså, at jeg netop har sagt det, som det ærede medlem hr. Baunsgaard efterlyste at jeg skulle have sagt, og jeg tvivler egentlig på, at det kunne siges mere tydeligt, end det blev.

Det er klart, at vi også fremover skal have en indkomstpølitik. Det var vel helheds-løsningen, der var det første eksempel på indkomstpølitik her i landet, så man må vist medgive, at indkomstpølitikken som et væsentlig led i vor økonomiske politik er i sin vorden, og man kan ikke vente, at den med det samme skal være perfekt; men jeg er altså enig i, at vi også fremover må have en indkomstpølitik, og jeg er naturligvis også villig til at se på erfaringerne i udlandet. Det ærede medlem hr. Poul Møller nævnedes i går, hvad den britiske regering har gjort, hvad den britiske økonomiminister George Brown har gjort; jeg erkender, at jeg glemte at svare på det ærede medlems bemærkning herom i går. Jeg har en aftale med George Brown om at få lejlighed til nærmere at studere de britiske erfaringer; det vil jeg gøre, og når jeg ved mere om det, vil jeg med glæde komme tilbage og redegøre for min opfattelse og vurdering af den britiske regerings fremgangsmåde.

De 400 mill. kr. — ja, det er skam rigtigt, at regeringen i forårets forhandlinger lagde meget stærkt vægt på at få dette beløb; det er vel også rigtigt, at var det dengang lykkedes at gennemføre en finanspolitik, der havde gjort kasseoverskuddet stort nok, så havde meget i den økonomiske udvikling her i sommermånederne været anderledes. Men det er jo lige så rigtigt, at vi i dag står i en anden situation, og at forsøge at indkræve de 400 mill. kr. fra nu af eller fra nytår og til 1. april, det ville ikke være

rigtigt; derfor ønsker regeringen ikke at gøre det.

Det ærede medlem hr. Poul Hartling henviste til min udtalelse af 11. august og mener, at der deri står noget om de 400 mill. kr., men det må bero på en fejlhuskning, for det står der ikke noget om. Med den højtærede formands tilladelse skal jeg citere, hvad der står i dette papir; der står:

„Såfremt det ikke bliver muligt at gennemføre merværdiafgiften med virkning fra nytår 1966, vil det være nødvendigt at styrke statens finanser på anden måde. Regeringen vil søge sådanne veje fundet hertil, at ikke blot indeværende års finansielle problemer, men også forudsætningerne for løsningen af næste finansårs problemer dermed skulle være bragt i orden. Hensynet til den økonomiske ligevægt og til kreditbe-grænsningens gradvise lempelse træder her i forgrunden i regeringens målsætning.“

Denne udtalelse står jeg helt og fuldt ved; den svarer ganske til, hvad der blev sagt i åbningstalen, og til, hvad jeg gav udtryk for her i går.

Jeg skal gøre nogle ganske enkelte bemærkninger til det ærede medlem hr. Baunsgaard. Hans helt rimelige ønsker om udenrigspølitiske drøftelser har udenrigsministeren allerede svaret ja til i går, og for at der ingen tvivl skal være, vil jeg gerne gentage det. Efter at have hørt det ærede medlem hr. Iver Poulsens udtalelse om knøjernene og hørt det ærede medlem hr. Baunsgaards fortrinlige svar til mig vedrørende boksehandskerne, så foretrækker jeg boksehandskerne. Jeg kan kun være tilfreds med at høre, at det radikale venstres hensigt med forhandlingerne med venstre er at finde frem til en drøftelse partierne imellem, der kan lede til en klaring af de kommende års økonomiske og politiske problemer, hvorimod det ikke er hensigten at deltage i nogen blokpolitik, ligesom man heller ikke vil være med i en blokpolitik til anden side. Det er klar tale. Jeg vil kun sige, at det er jo i og for sig det samme mål, regeringen søger med sit oplæg til en forhandlingspolitik: at finde den bredest mulige løsning på vore økonomiske problemer. Der er også på det punkt god overensstem-

[Statsministeren.]

melse mellem det, det radikale venstre søger med VR-forhandlingerne, og det, regeringen søger med sine oplæg.

Den ærede radikale ordfører gik lidt videre i vore drøftelser om, hvorledes man gennem en finanspolitisk vurdering og et finanspolitisk oplæg kan komme nærmere ind på livet af de aktuelle problemer, der skal løses, og det ærede medlem opfordrede os til at fremlægge tingene i merværdiudvalget. Det synes jeg er rigtigt og forstandigt; jeg er glad for, at det ærede medlem siger det, for hvor oplysningerne skal gives, er jo noget, regeringen ikke kan bestemme. Jeg synes, det er fornuftigt at gøre det på den måde, den ærede radikale ordfører synes det bør gøres.

Hvad angår antiinflationssudvalget og skattesystemet, er der heller ikke nogen uenighed mellem os. Det var ikke min tanke, at vi skulle overlade til antiinflationssudvalget at afgøre, hvad kommende tiders nødvendige skattereformer skal gå ud på. Min mening var netop, at antiinflationssudvalget skulle undersøge, om der i vore skattesystemer her i landet ligger særligt danske årsager, der fremmer inflationen; det mener jeg der gør; men som jeg sagde i går, jeg skal ikke præjudicere undersøgelsen, men håber, at antiinflationssudvalget vil tage disse spørgsmål op.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen synes næsten at have glemt, hvad det var for et parti, han sprængte sig ud fra, da han dannede SF. Det var lige ved at blive til, at det var socialdemokratiet; det måtte jeg gøre en spagfærdig indsigelse imod, og jeg vil gerne gentage den her. Det ærede medlems glemsel er ikke vor. Det var efter 30 års tjeneste i den kommunistiske bevægelse, at det ærede medlem splittede SF ud, det var ikke fra socialdemokratiet, han gjorde det.

Den ærede ordfører for liberalt centrum gjorde nogle bemærkninger om forsvarsforholdene, som ikke blev besvaret i går, og jeg skal gerne besvare dem her. Den problemstilling, det ærede medlem stillede op, gik ud på, at forsvarsberedskabet ikke bør forringes, men at på den anden side den lange tjenestetid er et alvorligt indgreb i friheden for den gruppe mennesker, den rammer, og at det derfor kunne være fornuftigt at undersøge, om man ved at in-

tensivere uddannelsesmetoderne, suppleret med anskaffelse af mere effektivt materiel, kunne formindske denne tjenestetid. Det er et rimeligt spørgsmål at stille op, og jeg har da også forstået på forsvarsministeren, at det er problemer, der allerede er taget op i det forsvarspolitiske udvalg, og at man er helt opmærksom på den problemstilling, det ærede medlem hr. Niels Westerby her har rejst.

Udenrigsministeren (*Per Hækkerup*): Til det ærede medlem hr. Poul Hartling vil jeg kun gøre den ene bemærkning, når det ærede medlem fastholder venstres markeds politik, en dansk enegang ind i fællesmarkedet, og siger, at denne er begrundet i det, vi ser klarere og klarere, nemlig forskelsbehandlingen af vor eksport, så må jeg sige, at denne forskelsbehandling for vor eksport lige fuldt ville være til stede, selv om vi var medlem af fællesmarkedet; så ville forskelsbehandlingen blot ramme os inden for EFTA.

Det, der er ulykken for os, er selve markedsopdelingen, tvedelingen af Europa, og det overvindes ikke ved, at vi udmelder os af EFTA og går ind i fællesmarkedet. Ulykken overvindes kun, når de to markedsdannelse bliver sluttet sammen til én, og derfor bør vore bestræbelser rettes imod, at dette skal ske. Det forstår jeg også vi er enige om, men jeg ville blot gøre denne bemærkning, fordi det ærede medlem og det ærede medlems parti ikke må tro, at vi undgik forskelsbehandlingen, hvis vi fulgte det ærede medlems vej; så fik vi bare forskelsbehandlingen på et marked, hvor vi afsætter 47 pct. af vor eksport, medens vi nu får forskelsbehandlingen på et marked, hvor vi afsætter 28 pct. af vor eksport. Og jeg er bange for, at det ville betyde, vi kom fra asken og i ilden.

Til det ærede medlem hr. Baunsgaard vil jeg gerne sige, at jeg allerede i går gjorde rede for, at vi naturligvis også er parat til at drøfte NATO-problemerne, men jeg pegede på den karakter, som en sådan drøftelse nødvendigvis kun kunne få, fordi den egentlige politiske drøftelse af NATO-problemerne først kan finde sted, når vi kender de politiske forudsætninger, der vil komme til at gælde på det tidspunkt, hvor en afgørelse om fortsat dansk medlemskab

[Udenrigsministeren.]

eller ikke skal træffes. Derfor kan enhver politisk drøftelse heraf i dag kun blive en teoretisk, akademisk drøftelse, men jeg finder det værdifuldt, og jeg håber, som jeg sagde i går, at folketinget vil finde det lige så værdifuldt, at vi igennem etablering af et forskningsarbejde, et udvidet forskningsarbejde, får mulighed for at få kortlagt både NATOs tilblivelse, NATOs udviklingshistorie, det udenrigspolitiske faktiske hændelsesforløb og tilsvarende også de nordiske forsvarsforhandlinger.

Det ærede medlem gjorde en bemærkning om det, som såvel statsministeren som jeg har sagt vedrørende MLF, og sagde, at det, der er det forkerte, er, at vel har regeringen sagt, at man ikke er tilhænger af MLF, at man for at sige det på en anden måde er modstander af, at MLF bliver virkeliggjort, men regeringen har sagt, at den vil affinde sig med det, hvis de andre lande gennemfører en MLF, eller noget tilsvarende. Dertil er at sige, at det er rigtigt. Jeg har aldrig ønsket, at regeringen skulle sige dette, men ønsket om at få en debat om MLF her i landet har tvunget mig til at sige det, jeg sagde på et tidligere tidspunkt, og som jeg gerne vil gentage i dag. Selv om det svækker vor modstand imod MLF, så må det siges, fordi det problem, det drejer sig om, hvis Danmark skulle udnytte sit veto inden for NATO imod en etablering af MLF, som alle andre lande tilslutter sig, ikke ville være et spørgsmål om at forhindre MLFs gennemførelse, men ville være et spørgsmål om Danmarks medlemskab af NATO, og her er det regeringens opfattelse, at som de udenrigspolitiske forhold er, så bør Danmark forblive medlem af NATO. Hvorledes det stiller sig om 4-5 år, det må vi vurdere ud fra den tids politiske forudsætninger.

Jeg skal i og for sig ikke gå ind på en nærmere sproglig fortolkning af, hvor vidtgående konklusioner det ærede medlem har draget af diskussionen omkring undersøgelserne vedrørende forsvarsforhandlingerne imellem de nordiske lande. Det er

rigtigt, det, det ærede medlem sagde — det stod også i det manuskript, jeg elskværdigst har fået af det ærede medlem — at man har undersøgt alle forhold vedrørende det nordiske forsvarsforbund og Atlantpagten og Atlantpagtens udvikling o. s. v., og meget tyder på, at der ud af dette vil opstå behov for et nordisk forsvarsforbund o. s. v. Man kan altid diskutere, hvad der ligger i „meget tyder på“. I almindelig politisk sprogbrug er det en vending, hvori man lidt forsigtigt udtrykker sin konklusion — lidt forsigtigt udtrykker sin konklusion — og det var det, jeg gjorde opmærksom på.

Idet jeg i øvrigt ikke skal blande mig i debatten imellem det ærede medlem og det ærede medlem hr. Erik Kragh, vil jeg endelig gerne — og kun fordi det ærede medlem hr. Baunsgaard ligesom antydede, at der ikke er kommet nogen forhandlinger i gang, fordi vi begge inden for øst og vest står på vore standpunkter: den ene vil ikke give sig først — sige, at der har været forhandlinger, det ved det ærede medlem jo også. Der har været mangfoldige forhandlinger; der føres i dette øjeblik forhandlinger imellem den sovjetiske og den amerikanske udenrigsminister i New York. Der har været ført forhandlinger i årevis i Genève om disse problemer. Jeg håber på, at afspændingstendensen vil komme frem igen, men jeg må sige til det ærede medlem — også i kraft af de muligheder, jeg selv har haft igennem drøftelser med østlandene, og efter de erfaringer, den højtærede statsminister har gjort under sit seneste besøg i Sovjetunionen — at det ville være urigtigt at rejse for store forhåbninger om en snarlig genoptagelse af afspændingspolitikken. Desværre ligger det temmelig tungt med en videreudvikling af denne politik, men fundamentalt er forudsætningerne, mener jeg, til stede for en fortsat udvikling af den. Der melder sig i øjeblikket visse ganske betragteligt vanskelige problemer, som det indtil videre ikke har været muligt at overvinde, for at få afspændingspolitikken ind i den rigtige gænge igen. Men forhåbentlig sker det. Der har været et par

[Udenrigsministeren.]

optimistiske træk, som også har været nævnt under denne debat.

Endelig har jeg en bemærkning til det ærede medlem hr. Niels Westerby, der rejste den tanke, om det ikke var rimeligt, at de nordiske lande svarede på den britiske særtold ved at lave en særlig toldmæssig præferenceordning de nordiske lande imellem. Jeg gav i min svartale i går udtryk for, at jeg tror, at vi også inden for rammerne af EFTA vil være i stand til at etablere et nærmere nordisk økonomisk samarbejde; men jeg sagde udtrykkelig, at vi skulle passe på, at dette ikke fik en sådan karakter, at det virkede diskriminerende over for de øvrige EFTA-medlemslande. Hvis vi ville afvikle toldsatsene inden for Norden hurtigere end i henhold til EFTA-traktaten, så ville det jo være en foranstaltning, som ikke bare blev diskriminerende i forhold til Storbritannien, hvad man kunne sige var en rimelig, ja, retorsion må jeg vel ikke sige, men en rimelig gengældeshandling for særtolden, men også i forhold til Schweiz og Østrig. Derfor måtte vi formentlig, hvis vi ville gøre noget sådant, gøre det til en ordning, der gjaldt for alle EFTA-lande, bortset fra Storbritannien, således at det direkte fik karakteren af en gengældeshandling over for Storbritannien. Det problem diskuterede vi for et lille års tid siden, og dengang var vi enige om, at det næppe ville være hensigtsmæssigt, heller ikke for EFTAs fremtidige udvikling, om vi svarede med i og for sig rimelige straffe, foranstaltninger over for det brud på ord og ånd i Stockholmtraktaten, som England havde gjort sig skyldig i.

Men det er kun en præliminær bemærkning. Jeg skal naturligvis gerne på baggrund af, at det ærede medlem har fremført tanken, underkaste den en nøjere vurdering; det er jo muligt, at vi kan finde ud af, at den i hvert fald kan anvendes som en vis pression over for Storbritannien. Jeg tvivler imidlertid noget på, at pressioener i øjeblikket vil give særlige resultater til gunst for den hurtigst mulige afvikling af særtolden, som vi alle sammen er tilhængere af.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Det er en vældig interesse, venstres formand og ordfører har vist LO og dens sekretær Thomas Nielsen; men jeg kan ikke rigtig

se, at det kan være min opgave som finansminister at besvare spørgsmål af den karakter, det ærede medlem hr. Poul Hartling her har rejst. Jeg har ikke noget imod at besvare spørgsmål om udtalelser af mig selv, men jeg bryder mig ikke meget om at skulle svare på, hvad andre har sagt. Jeg kan godt oplyse, at jeg allerede i radioens aktuelle kvarter — vistnok 2 dage efter, at det stod i avisen — har givet udtryk for, at tallene måske ikke var helt rigtige; jeg har heller ikke noget imod at sige, at de formentlig er for høje, så meget mindre som Thomas Nielsen selv udtrykkelig i lørdagsdiskussionen i radioen sagde, at han ikke havde ment, at der var 4-5 milliarder kr., der blev unddraget beskatning som følge af afskrivningsreglerne. De 4-5 milliarder kr. var hele det beløb, han mente blev unddraget beskatning, både på grund af måske for store afskrivningsregler, illegal anvendelse af dem og andre ting. Jeg vil ikke gå ind på en diskussion af disse tal; jeg synes, vi skulle lade Thomas Niensens svar stå som det rigtige om det, han havde udtalt.

Jeg synes ikke, det er helt rigtigt at påstå, at en finansminister ikke skulle have lov til at rejse problemer som dem, jeg rejste, nemlig spørgsmålet om ligheden for loven og spørgsmålet om, hvorvidt vi har et skattesystem, som sikrer, at alle borgere på en rimelig måde kommer til at betale skat efter deres indtægt og ligeligt efter deres indtægt. Det er jo dog en af de mest grundlæggende sætninger, at der skal være lighed for loven, og det er formentlig også en sætning, man fra alle sider i dette ting vil underskrive. Men det skulle ikke kun være i teorien, man skriver under. Derfor må det være rigtigt af mig, også som finansminister, at gentage: det er demokratisk vigtigt, at befolkningen føler, at den betaler skatten på en rimelig og retfærdig måde, så at folk med samme indtægt også betaler samme skat. Det må da være en af finansministerens pligter at prøve på at sikre, at dette sker. Jeg ved godt, at det er meget svært; der er sikkert mange finansministre, der er mødt til deres gerning med den indstilling, at nu ville de prøve, om de kunne skabe et bedre og et mere retfærdigt skattesystem, og så er det alligevel ikke lykkedes. På den post, hvor jeg nu sidder, vil jeg også have lov at prøve på at nå frem til et mere retfærdigt skatte-

[Finansministeren.]

system, og jeg kan ikke se, at det er uværdigt for en finansminister at pege på problemer, der er så alvorlige som dem, der efter min mening faktisk er tale om i dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Poul Møller sagde, at det ikke var rimeligt, at jeg som finansminister brugte det argument, at det var noget, der blev drøftet mand og mand imellem ud over landet. Heller ikke her kan jeg godkende, at jeg ikke skulle kunne bruge et sådant argument. Jeg synes, politikere og ministre i allerhøjeste grad må lytte efter, hvad der drøftes mand og mand imellem. Det er jo folket, vi repræsenterer; det er dettes interesser, vi skal varetage, og derfor kan det ikke være ligegyldigt, om der efterhånden er ved at blive en stemning imod skattesystemet. Det skyldes måske ikke, at skatterne i Danmark er særlig høje; vi ved jo, at det gennemsnitlige skattetryk i Danmark er på et par og tredive procent, medens det i de fleste vesteuropæiske lande ligger på omkring de fyrretyve procent — for visse landes vedkommende, f. eks. Vesttyskland, endda over fyrretyve pct.

Ikke desto mindre har vi nok en temmelig stor utilfredshed med skatterne — og måske en større utilfredshed end i mange andre lande. Det hænger bl. a. sammen med vore meget store marginalskatte med skattefradragsreglen, som også har været fremdraget her, og med — det kan ikke nytte, at man vil hævde, at det skal ikke kunne siges her fra folketingets talerstol, heller ikke af en minister — at der faktisk ikke betales skat efter den indtægt, folk tjener. Der er ikke lighed for loven i dette spørgsmål. Det ved folk. Det er ikke nogen hemmelighed, der her afsløres fra folketingets talerstol, og jeg tror, man må tage fat på dette problem.

I denne forbindelse har afskrivningsreglerne dog måske fået et mere odiøst skær, end de fortjener. Jeg mente også — og var med til positivt at understøtte afskrivningsreglerne i 1957 — at det var nogle gode regler. Det er de også stort set, men vi skal misbrugene til livs, og det forstår jeg at vi er enige om. Når man er enig i, at det udspil, regeringen har foretaget ved at bede afskrivningsudvalget om at se på det, er rigtigt, forstår jeg blot ikke, at man rejser

dette spørgsmål så kraftigt her under åbningsdebatten. Det er ikke nødvendigt. Arbejdet vil jo gå i gang, og vi vil så se, hvor der er urimeligheder, og forhåbentlig formentlig få dem rettet her i tinget.

Med urimeligheder tænker jeg ikke blot på oplagte urimeligheder, hvorved folk unddrager sig skat, men naturligvis også, hvad der ikke findes rimeligt i relation til den økonomiske politik, konjunkturudvikling o. s. v. Alt det kan vi jo vende tilbage til.

Både det ærede medlem hr. Poul Hartling og det ærede medlem hr. Poul Møller har rejst kritik angående investeringsudvalget, en kritik, som jeg absolut må afvise. Jeg mener, at regeringen har arbejdet med dette spørgsmål og med det materiale, investeringsudvalget har fået, så godt som det overhovedet har været muligt under de forhåndenværende forhold. Man må jo ikke glemme — det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Hartling, som kom senere med i arbejdet, og til det ærede medlem hr. Poul Møller — at måske har ministerskiftet spillet lidt ind i den sidste ende, og måske har et formandskifte i et parti spillet ind i den anden ende. I hvert fald er jeg forbavset over det ukendskab til det materiale, der er fremlagt i investeringsudvalget, som det ærede medlem hr. Poul Hartling her faktisk har dokumenteret.

Jeg har i mellemtiden fået en liste over det materiale, der er udgået til udvalget, og vil gerne lige gøre opmærksom på det. Den 19. januar 1965 blev der i tilslutning til den redegørelse, jeg gav her i tinget, til udvalget afleveret en oversigt over de offentlige investeringer fra 1964-65 til 1967-68. Den 9. april fik udvalget tilsendt en fuldstændig detaljeret oversigt over det offentlige byggeri, det tykke dokument, hvori man kunne se de enkelte ting.

Jeg vil dog meget stærkt understrege, at det, der beklageligt har sinket arbejdet, er de forhandlinger, vi havde i foråret. Det var jo de langtrukne økonomiske forhandlinger, der gjorde, at vi ikke rigtig kunne komme i gang. Der var jo ingen mening i at sidde og drøfte investeringsplaner, når man ikke vidste, om det offentlige budget skulle skæres ned med 100, 200, 300, 400 eller 500 mill. kr., som det ærede medlem hr. Poul Møller på et vist tidspunkt var fremme med i pressen. Det ville dog være ganske

[Finansministeren.]

urimeligt at bede folketingets medlemmer sidde i investeringsudvalget under disse vilkår og drøfte disse spørgsmål. Jeg tror, enhver erkender det. Det var simpelt hen ikke muligt, og derfor gik der den lange periode.

Den 6. maj fik udvalget tilsendt en genpart af økonomiministeriets skrivelse om fastsættelse af kvotaen for igangsættelses-tilladelser af nye offentlige byggearbejder i finansåret 1965-66 og anlægsudvalgets oversigt af 3. maj 1965 om det offentlige byggebudget for 1965-66. I samråd samme dag blev der udleveret finansdepartementets oversigt af 5. maj 1965 vedrørende offentlige investeringer 1965-66, således som disse var ændret ved de besparelser, der var ført igennem. Den 6. maj fik investeringsudvalget altså disse oplysninger, og det er således fuldkommen forkert, når det ærede medlem hr. Poul Hartling her siger, at vi trak vort forslag tilbage fra investeringsudvalget, og at man ikke siden havde set noget til det. Det er altså ganske forkert. Udvalget fik, så snart det overhovedet var teknisk muligt, det reviderede overslag tilbage igen, og der er således ikke forholdt udvalget nogen som helst oplysning. Der er givet yderligere oplysninger den 26. juni og den 15. juli, og også til det ærede medlem hr. Henry Christensen er der sendt en række oplysninger, som samtidig blev udsendt til udvalget.

Man har efter min mening gjort alt, hvad man kunne, for at få gang i dette arbejde, og jeg tror også, at udvalgsmedlemmerne vil sige, at jeg personlig har gjort en del i udvalget for at få en reel drøftelse i gang om de forskellige problemer. Det er ikke lykkedes, det skal jeg gerne indrømme.

Udvalget blev nedsat for løbende at modtage oplysninger. Det var imidlertid min indstilling, at vi skulle nå lidt længere i dette udvalg, at vi skulle nå til en mere konkret gennemgang af opgaverne og derved også komme ind på en mere saglig drøftelse med henblik på at opnå almindelig tilslutning til gennemførelsen af de store fællesopgaver, som vi er nødt til at gennemføre. Det var tanken med det. Det er ikke lykkedes. Jeg vil ikke sige, at det er venstres skyld, men jeg synes i hvert fald ikke, at man fra konservativ side i dette udvalg er gået så stærkt ind i det, som jeg havde håbet på — men det er

måske også disse børnesygdomme og overgangsvanskeligheder.

Jeg vil indrømme, at det er et problem, hvor langt man i et sådant folketingsudvalg kan gå med at drøfte spørgsmål, om hvilke man måske vil sige, at de har en sådan politisk karakter, at det kan man ikke bindes til i et udvalg. Jeg er helt opmærksom på, at der er et sådant problem ved dette udvalgsarbejde, og det er muligt, at den tanke, jeg havde, at man kunne sidde i sådan et udvalg og konkret gennemgå disse ting, ikke kan realiseres; i så fald må vi finde andre veje.

Det vigtigste er, at man her i folketinget er enig om, at man skal ind i en saglig drøftelse af investeringsopgaverne; det er det vigtigste. Om man så gør det i investeringsudvalget eller man gør det i et andet udvalg eller mellem partierne, det synes jeg ikke spiller så stor en rolle. Det eneste afgørende er, at man kommer ind i en virkelig reel drøftelse af disse ting. Det lykkedes jo ikke under forårets forhandlinger. Det er en af de ting, der har trukket arbejdet i langdrag. Under forårets forhandlinger prøvede vi fra socialdemokratiets side at få partierne til konkret at drøfte, hvilke fællesopgaver vi skulle løse. Det var ganske umuligt, men det er den opgave, man måske kan løse i investeringsudvalget. Og jeg vil da gerne her ikke male dette for sort, jeg vil gerne give udtryk for både ønsket om og også håbet om, ja, jeg vil næsten også gerne give udtryk for troen på, at det bliver muligt i dette investeringsudvalg at få en saglig drøftelse mellem partierne om disse meget vigtige ting.

Så var der lige spørgsmålet om de oversigter, der ikke var kommet frem. Jeg har ikke lovet det til det ærede medlem hr. Poul Møller; jeg har ikke lovet, at 3 års planerne skulle komme til udvalget i september måned. Det, jeg har lovet i udvalget, er, at vi skulle have 5 års oversigten frem i september. Jeg beklager, at det ikke lykkedes; det var et ministerskifte, der spillede ind dér. Med hensyn til 3 års oversigten sagde jeg: så vidt muligt, hvis det var muligt. Men her må vi erindre at det er en meget lille stab af embedsmænd, som skal gennemføre dette arbejde, og de har altså ikke kunnet overkomme det. Jeg tror, jeg

[Finansministeren.]

kan sige, at man i hvert fald meget hurtigt vil kunne komme med 5 års oversigten; derimod 3 års planen vil det vel nok tage lidt tid endnu at gennemarbejde. Det er nemlig et meget stort arbejde, der ligger i disse planer; det er ikke noget, man kan lave fra den ene dag til den anden.

Må jeg slutte med at sige tak til det ærede medlem hr. A. C. Normann for de helt igennem saglige bemærkninger og betragtninger, han anstillede vedrørende afskrivningsreglerne. Jeg tror ligesom han, at det er rigtigt, at vi fik nedsat udvalget, og lad os så til den tid, når udvalget har afgivet sin rapport, tage stilling konkret.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Jeg beder om formandens tilladelse til at rette en kort bemærkning til den højtærede statsminister og en kort bemærkning til den højtærede finansminister. Jeg tror, at den højtærede statsminister har sovet godt i nat, og det var rart at mærke.

Med hensyn til kildeskatten — det er den ene ting, jeg vil sige noget om — havde jeg jo spurgt, om regeringen ville gennemføre kildeskat sammen med socialistisk folkeparti. Kildeskat er jo et af de kort, som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) kalder gemt eller ikke helt åbent, for statsministeren sagde i en diskussion med mig, at det var et programpunkt, de ville gennemføre, men de var på den anden side parat til at afstå fra det, hvis vi var hurtige og dygtige — sådan var det vist, der blev sagt. (*Statsministeren* [J. O. Krag]: Det har De misforstået!). Sådan sagde statsministeren i Studenterforeningen. (*Statsministeren* [J. O. Krag]: Det er en misforståelse!). Jeg forstår altså, at man vil gennemføre kildeskatten. Så blev der sagt, at det var et snedigt spørgsmål. Jeg ved ikke, om det var så snedigt. Var det ikke rimeligt og ligetil at spørge om? Derimod synes jeg, at svaret var overordentlig snedigt, for statsministeren sagde: vi kan hverken svare ja eller nej, for da vi ikke har flertal, så er der jo ikke noget at svare på. Så vil jeg altså spørge en gang til: hvis så man havde flertal, så ville man altså. For det vil jo

sige... (*Munterhed*). Jo, men det er nemlig vigtigt, fordi det siger noget både om regeringens forhold til kildeskat og om regeringens forhold til socialistisk folkeparti. Og sådan må jeg altså forstå det.

Det andet spørgsmål, som jeg vil nævne over for den højtærede statsminister, er, at statsministeren siger: hvis det var lykkedes i foråret at få den rigtige økonomiske politik. Det vil altså sige, at regeringen ikke førte en politik i foråret, som den syntes var rigtig. Er det så ikke rigtigt, hvad jeg siger, at den både vil være regering og opposition, den vil sidde som regering og bagefter kritisere, hvad den selv har fået gennemført? Og så blev der sagt den 11. august, at hvis man ikke fik merværdiafgiften den 1. januar 1966 — og det ville andrage 400 mill. kr. i finansårets sidste kvartal, det ved vi — så måtte man styrke statens finanser på anden måde. Det er rigtigt, at tallet ikke stod der, men enhver, der læste det den 11. august, måtte forstå, at så måtte man skaffe det, som merværdiafgiften ikke skaffede, på anden måde. Sådan tror jeg alle læste det. Jeg synes, at med hensyn til at udtrykke sig snedigt, da har den højtærede statsminister i hvert fald ikke noget at bebrejde sig.

Hvad angår den højtærede udenrigsministers bemærkninger, har jeg ikke noget at føje til, også fordi jeg ikke kan få tid. Ministrene har jo ubegrænset taletid, og det har vi ikke. Vi gemmer det til den markedsdebat, vi forhåbentlig får efter EFTA-mødet.

Må jeg sige til den højtærede finansminister, at når han siger, at tallene i Aktuelt måske ikke var helt rigtige, de var måske nok for høje, så har han jo taget afstand fra det, som jeg havde bedt ham om. Han syntes ikke, det var nødvendigt. Jeg synes, man må have lov at spørge landets finansminister om oplysninger i regeringsbladet og fra LOs sekretær netop i den tid, hvor vi venter på åbningsdebatten, for det må være finansministerens opgave at tage afstand fra det, når det er forkerte oplysninger, der bruges til agitation. Og når man så oven i købet selv fører en agitation for lighed for loven, så vil jeg sige, at han må naturligvis have lov til at pege på disse alvorlige problemer, men han må ikke gøre det på et for løst grundlag — og det synes jeg skete — og han må ikke antyde, at andre partier ikke ønsker retfærdighed i

[Paul Hartling.]

skattesystemet, og det synes jeg heller ikke han var helt fri for. De mere forsonlige og venlige bemærkninger tager vi til efterretning.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg skal blot gøre den højtærede finansminister opmærksom på, at vi har ikke kritiseret noget vedrørende hans forhold til investeringsudvalget; men vi er blevet kritiseret for vort forhold til investeringsudvalget, og derfor har jeg givet de oplysninger, jeg gav. Jeg siger ikke noget til, at et ministerskifte kan trække tingene ud, og jeg siger ikke noget til, at det er en vanskelig sag at gå i gang med. Men jeg vil blot sige til finansministeren, som jeg sagde det før, at der står i beslutningen, at udvalget er nedsat til løbende at modtage oplysninger af økonomiministeren vedrørende de offentlige investeringer og altså ikke til at afgøre de offentlige investeringers omfang.

Den højtærede statsminister var jo inde på socialdemokratiets bedrifter i tidernes løb, og vi skulle jo nu have sådan århundredets historiske udvikling. Jeg forstår også godt, at socialdemokratiet må vende tilbage til historien for at finde nogle bedrifter. Men der er én ting: tror virkelig den højtærede statsminister, at vi endnu havde levet på det niveau, vi havde i 1929, hvis vi ikke havde fået socialdemokratiske regeringer? Eller tror han, at brødrationeringen for slet ikke at tale om smørrationeringen havde eksisteret endnu i Danmark, hvis vi ikke havde haft socialdemokratiske regeringer hele tiden? Det tror han vel ikke. Eller tror han, at alle krigstidens restriktioner var blevet bevaret under en borgerlig regering? Han må da vel kunne se, at der er almindelige fremskridt, som ville have fundet sted under en hvilken som helst regering, og det var vel nærmest således, at den socialdemokratiske regering skulle drives dertil; den skulle endda drives ud engang for at få smørrationeringen ophævet her i Danmark. Det var ganske vist, medens statsministeren var engageret andetsteds.

Men se, dernæst sagde statsministeren i går, at det var vores skyld, at der ikke var kommet noget resultat ud af skatterefor-

men, og nu siger han bare, at regeringen har fremlagt sine forslag. Regeringen har fremlagt sine forslag den 20. august som en skitse i udvalget. Vi svarede ved det næste udvalgsmøde den 2. september med at fremlægge vore forslag. Statsministeren kan vel egentlig ikke kritisere den fremgangsmåde. At der kom til at gå 12 dage mellem de to udvalgsmøder, skyldes jo alene et finansministerskifte. Så derfor tror jeg, at vi har gjort, hvad vi kunne gøre.

Med hensyn til nye skatteudskrivninger må vi så afvente de forslag. Vi mødes ved næste korsvej, og så siger jeg til regeringen, at jeg skal ikke diskutere, hvorvidt dens fremgangsmåde var rigtig i fjor med at afvise, at vi kom ind i udvalget om den værdifaste tillægspension. Men jeg takker for statsministerens tilsagn, og jeg går ud fra, at når han siger, at han anmoder socialministeren om det, så siger socialministeren ikke i morgen, ja men det vil jeg ikke tage til efterretning; så har socialministeren accepteret det, og vi får altså den politiske repræsentation i det udvalg, og dermed kan jeg tage dagsordensforslaget tilbage.

Formanden: Det af det ærede medlem hr. Poul Møller fremsatte forslag om motiveret dagsorden er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det bortfaldet.

(Kort bemærkning).

Baunsgaard: Det ærede medlem hr. Niels Westerby gjorde mig opmærksom på, at han ikke havde sagt som af mig refereret, at det radikale venstre ville undergrave NATO, men at han tværtimod havde sagt, at han ikke syntes, vi skulle høre ilde, fordi vi ville diskutere det, og jeg må erkende, at da jeg hørte det ærede medlem sige det, så genkendte jeg det fra i går, og jeg kvitterer for udtalelsen.

Det ærede medlem hr. Niels Westerby sagde endvidere til mig, at der var jo mere i den økonomiske samordning end indkomstpolitik. Det er jeg helt enig med det ærede medlem i; der er finanspolitikken, der er kreditpolitikken, der er udgiftspolitikken, der er meget andet, det er simpelt hen den økonomiske samordning, og jeg forstod det ærede medlem sådan, at det er vi enige om,

[Baunsgaard.]

også hvad angår indkomstpolitikken. Også det vil jeg da gerne kvittere for.

Jeg kan godt acceptere, som det ærede medlem hr. Erik Kragh sagde det, at afspændingen i Europa for en vis dels vedkommende kan være forårsaget af atommagtbalancen. Det tror jeg er en realistisk betragtning, men så er det også, jeg vil advare ganske indtrængende imod, at vi forrykker denne balance. I dag ved jo alle, der følger med i udenrigspolitik, at vi vel ikke på noget tidspunkt siden anden verdenskrigs slutning har været så nær ved afgrunden, som da Cubakonflikten brød ud, og Cubakonflikten var jo forårsaget af en forrykning af atommagtbalancen til ugunst for vesten. Men er det ikke netop en opfordring til os i vesten om nu ikke at forrykke den med modsat fortegn? Det er da helt klart, at hvis verdensfreden trues af en forrykning til ugunst for vest, har vi ingen rimelig grund til at antage, at det samme ikke vil ske, hvis den forrykkes til ugunst for øst. Derfor er hele dette atomproblem så vigtigt, og derfor kan vi ikke lade det ligge.

Den højtærede udenrigsminister siger til mig, at han egentlig ikke ønskede at oplyse om, at vi ville affinde os med NATO-atomslagstyrken, men debatten i tinget havde tvunget ham til at oplyse om det. (*Udenrigsministeren* [Per Hækkerup]: (Ikke i tinget, debatten i offentligheden!). Debatten i offentligheden, vel. Jeg må så sige, at jeg kan godt se en almindelig diplomatisk og, om man vil, udenrigspolitisk interesse deri, og jeg kan også godt se ministerens taktiske fordel i ikke at have gjort det, men det til trods vil jeg alligevel sige, det var godt, vi havde en debat, så regeringen blev nødt til at offentliggøre det. Jeg tror, simpelt hen, det er demokratiets forudsætninger også i udenrigspolitik, at man ved, hvad det er, regeringen vil i de enkelte spørgsmål, så jeg var glad for det, til trods for at jeg godt kan se det andet.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Debatten burde ikke forlænges, men der er fremsat en påstand, som tvinger mig til at aflevere en bemærkning, og så risikerer jeg, at der kommer en bemærkning eller to mere.

Påstanden er fremsat af det ærede medlem hr. Erik Kragh, som herfra har sagt, at Aksel Larsen i går forsvarede de kommunistiske stormagters politik. Jeg er nødt til at gøre opmærksom på, at denne påstand kun kan være fremsat af et æret medlem, som overhovedet ikke har hørt, hvad jeg sagde. Et studium af fortrykket og min udtalelse om Danmarks udenrigspolitik vil vise, at jeg har ret i dette, og jeg håber det ærede medlem hr. Erik Kragh vil foretage dette studium.

Jeg kan ikke dy mig for at sige til den højtærede statsminister, at jeg takker for, at jeg nu fik oplysning om, at det, han er vred på mig for, er, at jeg har splittet det kommunistiske parti. Jeg troede, at det var den omstændighed, at socialistisk folkeparti overhovedet eksisterede, eller at der overhovedet eksisterede et andet arbejderparti end socialdemokratiet, men jeg forstår altså, at han er vred over, at det kommunistiske parti er blevet sprængt og ikke mere er repræsenteret her i salen.

Og så endelig, vi har jo hørt denne debat. Vi har hørt også diverse ministertaler, og jeg kan ikke lade være med at fortælle tinget, at jeg har fundet det påkrævet at belønne en minister med en femøre; man ved, at jeg er modstander af inflation, så jeg går ikke højere. Hvis nogen er i tvivl om, hvilken minister det er, så har de ret til at gætte tre gange, men jeg tror nok, at de fleste kan nøjes med at gætte én gang.

(Kort bemærkning).

Iver Poulsen: Når jeg har bedt om ordet for en kort bemærkning, er det, fordi jeg gerne vil forsøge at forebygge en mulig misforståelse.

Den højtærede statsminister sagde efter at have omtalt forskellige forhold vedrørende værdifast tillægspension til alle, at det er muligt, at de uafhængige ikke kan lide den slags foranstaltninger. Jeg vil gerne understrege, så stærkt som jeg kan, at hvis statsministeren har tænkt på med foranstaltninger at sikre vore ældre medborgere en virkelig god og tryk alderdom, så har vi ikke noget imod dem, tværtimod. Vi har gentagne gange givet udtryk for vor store interesse netop for en solid pensionsordning. De foranstaltninger, vi er imod, er tvangsforanstaltningerne, det er de store

[Iver Poulsen.]
fonds, der skal dannes, og vi er imod, at en tvangsopsparing går imod den private opsparing, og at erhvervslivet skal finansieres igennem disse fonds, men selve pensions-tanken er vi stærke og varme tilhængere af.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Den såkaldte VR-plan, som er fremlagt af venstre og det radikale venstre, har under denne debat spillet en vis rolle. Jeg komplementerede dem i går, og jeg mener det oprigtigt. Det er bemærkelsesværdigt, at de to partier har kunnet blive enige om en erklæring, men på den anden side må jeg sige, at der ligger ikke mere i denne erklæring, end at det kan berettige, at samtalerne fortsættes.

Vedrørende spørgsmålet om udgiftspolitik er det naturligvis rigtigt, at det er vigtigt, at man har flerårige budgetter, og at man samordner arbejdskraft og materialesituation med den økonomiske situation. Men der er jo mange flere og meget mere væsentlige spørgsmål i udgiftspolitikken. Hvor meget vil man lade de offentlige budgetter stige på visse punkter eller samlet, eller hvor vil man holde igen? Hvordan vil man prioritere de offentlige udgifter?

Jeg vil gerne give et lille råd: lad f. eks. uddannelse og forskning have førsteprioritet, ikke blot den højeste prioritet, men altså førsteprioritet. Lad trafiknet, hospitaler og plejehjem til ældre have anden prioritet. Jeg håber, at man vil fortsætte drøftelserne og prøve at prioritere og danne sig et overblik, ikke blot over selve planlægningsprocessen, men også over det samlede udgiftsbudget for fremtiden.

Dernæst indkomspolitikken. Jeg sagde i går, at den mangler kød og blod, som den er udformet. Man kan ikke forestille sig, at en udtalelse fra en mindretalsregering kan have vægt, og det er jo det, man lægger op til. Hvordan ville f. eks. en socialdemokratisk mindretalsregering virke på Arbejdsgiverforeningen eller Industrirådet? Ikke med virkelig vægt, hvis ikke der står et folketingsflertal bagved. Hvis det ærede medlem hr. Poul Sørensen blev statsminister, hvordan ville en henstilling eller en erklæring fra hans side virke på LO, på fagforeningerne? Derfor må vi derhen,

at en udtalelse om indkomspolitikken må diskuteres i folketinget, således at de, der skal rette sig efter de indkomstpoltiske rammer, ved, at der står et folketingsflertal bag, og at det derfor har virkelig vægt.

Jeg vil endelig pege på forskellige områder, man kunne tage op til drøftelse: den kreditstramning, som plager alle, og jordlovgivningen, som jeg — ikke mindst efter det ærede medlem hr. Baunsgaards bemærkninger — vil anse for at være et væsentligt punkt.

(Kort bemærkning).

Erik Kragh: Må jeg ikke sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at hele denne diskussion om MLF er jo nok lidt post festum i betragtning af, at den nok er lagt på hylden. Jeg vil også gerne sige, at jeg har nu aldrig nærret nogen særlig begejstring derfor. Jeg vil gerne give den rent faktiske oplysning, at oprettelsen af en MLF overhovedet ikke vil forrykke magtbalancen, for magtbalancen på kernevåbenområdet er i dag så afgjort i USAs favør, og en MLF-styrke ville kun repræsentere 5 pct. af de amerikanske strategiske kernevåben; og den ville derfor være uden egentlig militær betydning og må alene ses som et politisk instrument.

Jeg sagde til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at det ærede medlem, jeg tror jeg brugte udtrykket: anbefalede de kommunistiske stormagters udenrigspolitik. Ifølge det nylig udkomne fortryk talte det ærede medlem i går om amerikanernes krig i Vietnam og om, at den danske regering skulle give udtryk for, at man anser USAs krig mod Vietnam for en trussel mod verdensfreden, og at man skal opgive den diplomatiske repræsentation i Saigon. Hvis det ikke er, om jeg så må sige, at gå den kommunistiske stormagts ærinde, så ved jeg ikke, hvad det er. Jeg vil bede det ærede medlem studere sit eget blad og sammenligne det med Land og Folk. Jeg har i hvert fald vanskeligt ved at se, at der på det udenrigspolitiske område er nogen forskel på det, der står i socialistisk folkepartis blad og Land og Folk.

(Kort bemærkning).

Baunsgaard: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Niels Westerby, at jeg

[Baunsgaard.]

tror ikke, og jeg håber ikke, han har ret i, at der ikke vil udgå nogen autoritet fra det, der siges af en mindretalsregering. Det ærede medlem skal se det i sammenhæng med det, vi siger, at regeringen skal samtidig — og det vil sige over for folketingets partier — oplyse om, hvilke midler man agter at tage i anvendelse, hvis rammerne overskrides. Just deri kan ligge en vældig autoritet, også for en mindretalsregering.

Så spørger det ærede medlem, hvilken autoritet jeg tror der ville udgå, hvis det ærede medlem hr. Poul Sørensen var statsminister. Jeg må erkende, at det har jeg endnu ikke haft tid til at lade indgå i mine overvejelser.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg forstod det ærede medlem hr. Poul Hartlings fornyede udtalelser om min udtalelse af 11. august sådan, at han erkendte, at der ikke stod det i den udtalelse, som han i tidligere indlæg havde påstået. Erkendelsen blev givet i en lidt krøllet form, men det måtte vel opfattes på den måde.

Videre vil jeg sige, at jeg ikke kan forestille mig nogen politisk aftale, hvorefter jeg eller regeringen skulle afskrive retten til at gennemføre kildeskatten. Det kan jeg ikke forestille mig. Vi agter at gå videre med kildeskatteforslaget, indtil det er gennemført. (*Poul Møller*: Skal I ikke have flertal?). . . . indtil der findes et folketingsflertal, hvorved det kan gennemføres. Min fantasi strækker sig ikke så langt, at jeg kan forestille mig, at man kan gennemføre ting uden at have flertal i folketinget. (*Henry Christensen*: Hvad bliver der så af studenterforeningstalen?). Så bliver der det af studenterforeningstalen — jeg takker det ærede medlem hr. Henry Christensen; man skal jo ikke glemme noget, og det er rart, at ens venner minder en om det, man ikke bør glemme — at de skatteforhandlinger, der i øjeblikket foregår eller burde foregå i merværdiafgiftsudvalget, ikke har kilde-

skat som betingelse. Det er det, der bliver tilbage af den.

Endelig vil jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Møller, at jeg synes, han snakkede lidt uden om skattereformen. Det ærede medlem ved da lige så godt som alle vi andre i denne sal, at hvis det konservative folkeparti ville det, kunne en skattereform være gennemført i løbet af få måneder. Det har jeg da ret i.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Når man udarbejder en plan, bør man bestræbe sig på at tage alle muligheder i betragtning, og man kunne vel også forestille sig den mulighed, at der kom forskellige regeringsdannelse; man må også tage de fjernere muligheder i betragtning, også den f. eks., at det ærede medlem hr. Poul Sørensen dannede regering engang.

Det er klart, at alle er modstræbende, når det drejer sig om begrænsninger i deres indkomststigninger, og det er det, der er én af ulykkerne her i landet. Det skal virke med en stærk vægt; det gør det ikke, når det drejer sig om en mindretalsregering.

Så siger det ærede medlem hr. Baunsgaard: ja men en sådan regering skal også udtale, hvilke midler den vil tage i anvendelse, og deri ligger det centrale. Ja men hvis nu denne mindretalsregering ikke kan komme til at anvende disse midler, fordi den ikke kan få flertal hertil i folketinget, så er man jo lige vidt. Derfor er det vigtigt, at indkomstpolitikken ikke blot fastlægges af regeringen, men at det gøres af folketinget i god tid, så det har den fornødne vægt over for alle de mange befolkningsgrupper, der står på spring til at øge deres indkomster, og som gang på gang har bragt landet ud i samfundsøkonomisk uligevægt.

Udenrigsministeren (*Per Hækkerup*): Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Hartling, at jeg er naturligvis helt parat

[Udenrigsministeren.]

til en markedsdebat, så snart vi har overstået EFTA-ministermødet.

Derudover vil jeg gerne gøre en bemærkning, som jeg er ked af jeg glemte tidligere. På linje med nogle af de betragtninger, det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde gældende, er jeg af den opfattelse, at overvindelsen af den interne krise i fællesmarkedet meget vel kan komme til at foregå på en sådan måde og med et sådant indhold, at der derved rejser sig nye perspektiver for den europæiske markedsdebat.

Jeg vil gerne have sagt, at det er regeringen fuldt ud opmærksom på.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Den højtærede statsminister siger, at jeg snakker uden om en skattereform. Vi har 2 minutters bemærkninger, undtagen ministrene — de har uindskrænket taletid.

Jeg har i min første tale her redegjort for vore synspunkter vedrørende en skattereform, og jeg har fremlagt forslag den 2. september i merværdiafgiftsudvalget. Så siger statsministeren: hvorfor bestiller det udvalg ingenting? Fordi det ikke er nedsat for tiden, højtærede statsminister; det bliver først nedsat i morgen eller måske først i næste uge, når behandlingen af regeringens forslag er færdig — sådan er nu engang fremgangsmåden. Vi har ikke noget udvalg; men vi har fremlagt vore forslag i det tidligere udvalg. Jeg har redegjort for dem her, og hvis regeringen går ind på vore forslag, så har regeringen en mulighed for at få en skattereform.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Erik Kraghs åbenbare misforståelse af, hvad han har læst, giver ham ikke ret til her at fastholde direkte urigtige påstande.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: I statsministerens udtalelse til pressen den 11. august stod der, at hvis man ikke fik merværdiafgift fra 1. januar 1966, måtte man styrke statens finanser på anden måde. Jeg har sagt, at tallet 400 mill. kr. stod der ikke. Jeg har sagt, et enhver,

der læste det på den tid, måtte forstå, at hvis man ikke fik merværdiafgiften, måtte der opkræves andre skatter eller afgifter. Jeg må fastholde, at den opfattelse må jeg stadig have af det, statsministeren sagde. Skal det forstås på anden måde, så bliver det i hvert fald vanskeligt at læse udtalelser i fremtiden.

Hvad kildeskatten angår, har jeg én bemærkning. I studenterforeningsdiskussionen spurgte jeg den højtærede statsminister, om kildeskatten var en betingelse for, at man kunne få en skattereform. Dertil sagde han: nej, hvis nu venstre er hurtige og dygtige, så kan I få en skattereform uden kildeskat. Jeg forstår altså, at kildeskat er noget, man vil have, men kun hvis vi ikke er hurtige og dygtige. Anderledes kan jeg ikke forstå det. Og så siger jeg videre: I regner altså med, at vi er hurtige og dygtige. Vi skal bestræbe os på at være det, og så regner vi med, at vi ikke skal have kildeskat. Men så er det da rimeligt at spørge: hvis statsministeren kan skaffe sig et flertal sammen med socialistisk folkeparti, f. eks. efter et valg, vil man så gennemføre kildeskatten sammen med det parti? Jeg synes, det er et rimeligt spørgsmål, og at det vil være rimeligt at få svar på det.

Statsministeren (J. O. Krag): Ja, man mærker jo, at debatten er ved at ebbe ud; vi beskæftiger os nu med fortolkningskunstens subtiliteter, og jeg er jo godt klar over, at skal jeg konkurrere med en teolog, så kommer jeg nok i vanskeligheder. Men ikke desto mindre vil jeg forsøge ganske kort med formandens tilladelse at citere, hvad jeg har sagt; og så kan det ærede medlem hr. Poul Hartling naturligvis prøve at misforstå det en gang til — det er hans ret — men det kunne jo dog være, at det, jeg kan citere, kan virke klargørende, i hvert fald for andre. Jeg sagde i Studenterforeningen:

„Jeg kan bekræfte over for hr. Hartling, at socialdemokratiet er tilhænger af kildeskat og agter at benytte enhver mulighed, vi må få, for at gennemføre den. Vi er i den henseende i god overensstemmelse med, hvad et flertal af befolkningen ønsker.“

I udtalelsen af 11. august står der:

[Statsministeren.]

„Såfremt det ikke bliver muligt at gennemføre merværdiafgiften med virkning fra nytår 1966, vil det være nødvendigt at styrke statens finanser på anden måde.“

Der står ikke et ord om, med hvilket beløb.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler folketingsmand Per Møller, at han på grund af udsendelse i offentligt hverv som delegeret til FN's generalforsamling fra og med 1. november 1965 at regne vil være ude af stand til at give møde i tinget i mindst én måned, hvorfor han anmoder om orlov fra den nævnte dato at regne og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 22. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Frode Jakobsen.*
- 2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Frode Jakobsen.*
- 3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Per Møller.*
- 4) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Per Møller.*

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af medlemmer af investeringsforeninger.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

Mødet hævet kl. 17².

7. møde.

Fredag den 22. oktober kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Frode Jakobsen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Frode Jakobsen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Næstformand Robert Sørensen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Per Møller.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Per Møller.